

ARVSFONDSDELEGATIONENS VERKSAMHETSBERÄTTELSE

2017

INNEHÅLL

1. INLEDNING	2
2. RESULTATBEDÖMNING OCH SLUTSATSER	3
3. DETTA ÄR ALLMÄNNA ARVSFONDEN	7
4. KOSTNAD FÖR FÖRVALTNING OCH ADMINISTRATION.....	14
5. FÖRDELNING AV STÖD 2017	16
6. KONTROLL AV ARVSFONDSMEDLENS ANVÄNDNING.....	33
7. KOMMUNIKATION	37
8. UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING	40

1. INLEDNING

Allmänna arvsfonden bildades 1928 och har sedan starten använts för att driva samhällsutvecklingen framåt för barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning. Myndigheten Arvsfondsdelegationen har som uppgift att fördela stöd ur fonden, följa upp arvsfondsprojekt samt informera om fondens ändamål och fondmedlens användningsområde. Fonden förvaltas av Kammarkollegiet, som även ansvarar för avvecklingen av dödsbon i de fall Allmänna arvsfonden är arvinge. Kammarkollegiet är även den myndighet som ansvarar för kanslistödet d.v.s. utför administrativa och handläggande uppgifter, inklusive kommunikationstjänster, åt Arvsfondsdelegationen.

2. RESULTATBEDÖMNING OCH SLUTSATSER

Allmänna arvsfonden som samhällsaktör

De uppföljningar av avslutade arvsfondsprojekt som genomförts under 2017 visar att minst hälften av projekten lever vidare i någon form, efter projektens slut. Det betyder att arvsfondens medel inte bara kommer de barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning till del som deltar i projekten. Fondens medel leder dessutom till att nya arbetsmetoder och verksamheter, nya hjälpmedel, förbättrade former för delaktighet med mera sprids vidare och till betydande andel blir reguljär verksamhet finansierad av offentliga eller andra medel, eller drivs av ideella krafter. Projekten blir på det sättet en investering i samhället, med en nytta för arvsfondens målgrupper långt efter det att finansieringen ur fonden upphört.

Hela 84 projekt, eller 54 procent, av projekten lever vidare efter det att finansieringen ur arvsfonden upphört. I bilaga 1 finns samtliga av dessa överlevare kortfattat beskrivna. Endast sex projekt av de 155 projekt som slutredovisades under 2017 lyckades inte genomföra den verksamhet de beviljats medel för.

De tre utvärderingar som avslutades under 2017 handlar om föräldrastöd, funktionsnedsättning respektive hedersrelaterat våld och omfattade sammanlagt 315 projekt.

Studien av föräldrastödsprojekten visar bl.a. på betydelsen av att få möta andra i samma situation och få kunskap, råd och stöd om vilken hjälp som finns att få och vart man ska vända sig i olika situationer.

Utvärderingen av funktionshindersatsningen Egen kraft visar att satsningen skapat möjligheter till betydelsefulla aktiviteter för personer med funktionsnedsättning och skapat tillgängliga miljöer, vilket har förbättrat möjligheterna till delaktighet.

Rädda Barnen har i samverkan med Länsstyrelsen Östergötland och Folkteatern i Gävleborg/Örebro Länsteater och ett stort antal frivilligorganisationer och myndigheter runt om i landet genomfört projektet Kärleken är fri. Projektet har tagit fram metoder för att nå barn och unga som lever med hedersrelaterade begränsningar och informera dem om deras rättigheter. Ett annat syfte har varit att utveckla och stärka stödet till utsatta för hedersrelaterat förtryck och våld. Genom att skapa nätverk av frivilligorganisationer har projektet arbetat med kunskapsutvecklingen kring hedersrelaterat våld och startat ett nationellt stödforum för hedersutsatta i form av en chatt. Utvärderingen visar på såväl fördelar som nackdelar med att genomföra ett stort nationellt projekt inom ett komplext område med många samarbetspartners.

Utvärderingarna som redovisats under 2017 visar återigen att de erfarenheter och kunskaper som det civila samhällets organisationer genererar tas tillvara både i organisationer, offentlig sektor och i forskningsvärlden. Inte minst utvecklar de genomförda projekten metoder och verksamheter som kommer Allmänna arvsfondens tre målgrupper till godo. Studierna visar på projektens möjligheter att skapa mötesplatser och

ge nya positiva förebilder för människor som lever i olika typer av utanförskap. Utvärderingarna ger många exempel på hur det civila samhällets organisationer kan stärka människors livsvillkor, för att på så sätt försöka åstadkomma en förändring.

Fleråriga projektstödsbeslut ger mer korrekt bild

Under 2016 började Arvsfondsdelegationen fatta fleråriga beslut för projektstöd. Tidigare fattades beslut ett år i taget. Som tidigare ska projekten inkomma med projektredovisning varje år, med den skillnaden att redovisningarna numera granskas och godkänns av kanslifunktionen (Kammarkollegiet). Förändringen kommer att leda till att projekten får bättre planeringsförutsättningar än tidigare och att det skapas ett utrymme för Arvsfondsdelegationen att ha mer tid till kvalitativa och strategiska diskussioner på sina sammanträden. Omställningen till fleråriga beslut gör det dock svårt att jämföra volymen beslutade medel och antal bifallsbeslut över åren.

Omställningen till fleråriga beslut får även en effekt på volymen disponibla medel för Arvsfondsdelegationen att besluta om. Eftersom mer medel binds upp genom de fleråriga besluten minskar "fria" medel att fatta beslut om. Det ger samtidigt en mer korrekt bild av hur mycket som delegationen kan investera i nya projekt. Totalt fanns vid årsskiftet 2017/18 979 miljoner kronor tillgängligt för Arvsfondsdelegationen att fatta beslut om under 2018. Beloppet är lägre än för tidigare år, men tillräckligt för att Arvsfondsdelegationen ska kunna fortsätta att finansiera utvecklingsprojekt över hela landet i samma utsträckning som tidigare.

Fördelningen av medel

Sammanfattningsvis kan konstateras att såväl volymen beslutade medel som antalet bifallsbeslut var lägre under 2017 jämfört med 2016. Mätt som ettåriga beslut var volymen beslutade medel 597 miljoner kronor fördelat på 369 bifallsbeslut, jämfört med 734 miljoner kronor fördelat på 438 bifallsbeslut under 2016. Om justeringar görs för att ett antal projekt tidsmässigt försköts till efter årsskiftet 2017/18, som en effekt av övergången till fleråriga beslut, är siffrorna 671 miljoner kronor. Det är den näst högsta volymen i Arvsfondens historia.

Mätt som fleråriga beslut fattade Arvsfondsdelegationen beslut om 1 011 miljoner kronor under 2017.

Andelen nya projektansökningar som beviljades medel ur Allmänna arvsfonden under 2017 var något lägre än under 2016, men relativt hög jämfört med åren innan dess. Det fanns under året minst två pågående arvsfondsprojekt i samtliga län i landet. Vad gäller nya stöd till byggnation av lokaler och anläggningar finansierades sådana projekt i samtliga län utom ett under 2017. Som tidigare år är det idrottsföreningar och funktionshindersorganisationer som får flest projekt finansierade ur Arvsfonden. 63 procent av de nystartade projekt som beviljades medel under året hade inte fått medel ur Allmänna arvsfonden tidigare.

Kontroll av fondmedlens användning

En viktig del av stödet till och kontrollen av projekt är besök på plats. Under året genomfördes 35 stycken kontrollbesök på plats av kanslifunktionens controllers, vilket motsvarar 8 procent av de projekt som erhöll stöd ur Allmänna arvsfonden 2016. Även handläggarna genomförde under året projektbesök, till del i kontrollsyfte. På detta sätt besöktes 117 stycken projekt under året. Det betyder att nästan vart fjärde projekt besöktes under 2017. Ett ärende överlämnades 2017 till Kammarkollegiet för eventuellt återkrav av utbetalade projektmedel ur fonden.

En annan viktig del i stödet till och kontrollen av projekten är introduktionsdagarna, som är obligatoriska för alla nya arvsfondsprojekt. Under 2017 genomfördes tre introduktionsdagar med totalt ca 200 nystartade projekt närvarande. På en introduktionsdag får projektledarna information om de krav och förväntningar som Arvsfondsdelegationen ställer på projekten samt de krav och förväntningar projekten kan ställa på Arvsfondsdelegationen. Under introduktionsdagen har sedan projekten gruppvis genomgångar, där projekten har en längre sittning med sin handläggare på kanslifunktionen.

Genomgång av styrdokument och utveckling av interna processer

Under året har genomgången och utvecklingen av gällande styrdokument intensifierats. En ny tjänst för att utveckla och effektivisera interna rutiner och arbetssätt har inrättats på kanslifunktionen. Målet är en hög intern effektivitet och ökad målgruppsanpassning av verksamheten.

Kommunikationsverksamheten

Kommunikationsarbetet under 2017 har haft ett fortsatt fokus på att flytta fram positionerna och göra Arvsfonden till en tydligare avsändare för att stärka den externa kommunikationen. Kommunikation och information om Allmänna arvsfonden och hur fondens medel används är en förutsättning för att ansökningar ska fortsätta komma in från landets ideella organisationer.

Kommunikationsarbetet har genererat goda resultat. Förflyttningen till att kommunicera mer genom rörlig media och bli synligare i de sociala kanalerna har visat sig vara rätt, då årets resultat visar nästan en fördubbling av antalet unika användare som nåtts av Arvsfondens budskap på Facebook. Arvsfondens genomslag och synlighet i media fortsätter att öka. Kundnöjdheten med den omgjorda webbplatsen arvsfonden.se har mätts och 72 procent av användarna ger webbplatsen högsta eller näst högsta betyg. Antalet prenumeranter av Arvsfondens nyhetsbrev har ökat med 150 procent och uppföljningen visar att brevets läsvärde är högt. Den tryckta produkten Demokratihandboken har spridits i fler än 12 000 exemplar över hela Sverige. Det är tydligt att det finns ett intresse för och en nyfikenhet kring Arvsfonden runtom i landet.

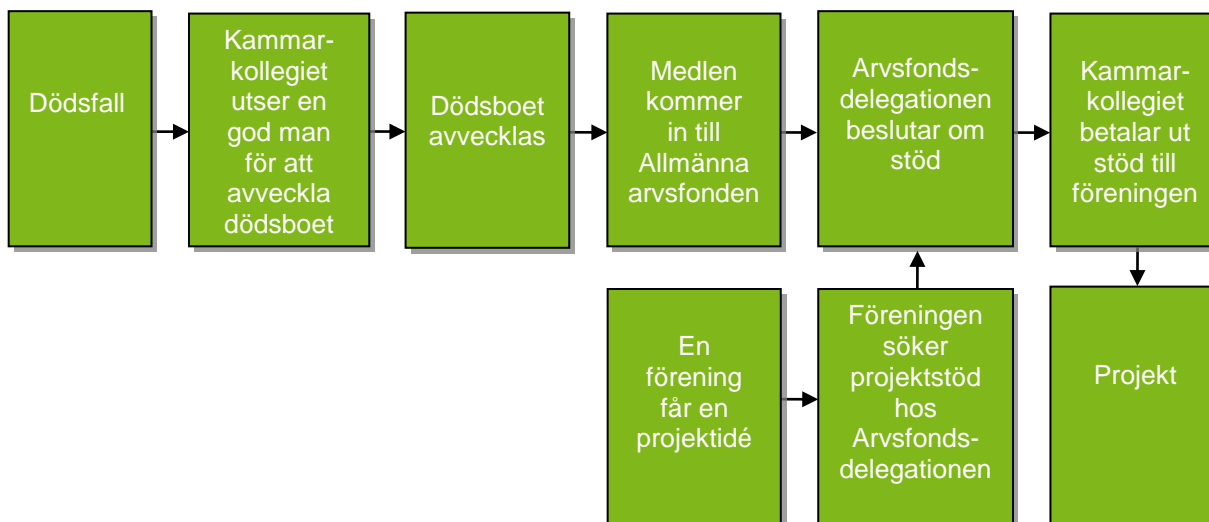
En kort blick framåt

Under 2018 går den så kallade Nyanländasatsningen in på sitt sista år samtidigt som

Arvsfondsdelegationen kommer att lansera en treårig satsning på äldre med funktionsnedsättning. Under 2018 kommer Arvsfondsdelegationen att inleda sin så kallade Sverigeresa, vilket innebär att landets samtliga län kommer att besökas under en flerårsperiod. Det blir andra gången som detta görs. Under besöken kommer såväl föreningslivet som föreningslivsansvariga kommunala tjänstemän från länens alla kommuner att få information om Arvsfonden. Ambitionen är att besöken ska göra att såväl allmänhet som organisationer får en större kännedom om de möjligheter som Arvsfonden kan ge. Arvsfondens användning av digitala media och närvaro på sociala medier kommer att öka, samtidigt som webben vidareutvecklas och tillgängliggörs i ökad utsträckning. Särskilda insatser kommer att genomföras för att i större utsträckning tillvarata pågående arvsfondsprojekts roll som ambassadörer för Arvsfonden. Kontrollen och uppföljningen av arvsfondsmedlens användning kommer att förstärkas ytterligare. Samtidigt fortsätter arbetet med att effektivisera de interna processerna och förenkla för sökande organisationer.

3. DETTA ÄR ALLMÄNNA ARVSFONDEN

Enligt ett beslut av riksdagen 1928 uteslöts kusiner och mer avlägsna släktingar från arvsrätt. Samtidigt bildades Allmänna arvsfonden. Kvarlåtenskap efter personer utan nära släktingar, och som inte skrivit testamente, ska istället tillfalla Allmänna arvsfonden. Fonden har till ändamål att främja nyskapande och utvecklande verksamhet av ideell karaktär till förmån för barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning. Närmare bestämmelser finns i lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden, den så kallade arvsfondslagen.

Från dödsbo till projekt

Arvsfundsdelegationen

I arvsfondslagen samt i förordningen (2004:484) om Allmänna arvsfonden regleras Arvsfundsdelegationens arbetsuppgifter. Delegationen ska fördela stöd ur fonden, följa upp projekt som beviljats stöd samt informera allmänheten om fondens ändamål och fondmedlens användningsområde. Arvsfundsdelegationen består av sju ledamöter som utses av regeringen. Majoriteten i delegationen utgörs av sakkunniga personer utanför Regeringskansliet och majoritetsbeslut gäller vid beslut om tilldelning av medel ur fonden. Ledamöterna är utvalda så att expertis och företrädare finns för frågor som rör fondens tre målgrupper.

Ordförande

Håkan Ceder, f.d. överdirektör

Vice ordförande

Johan Lycke, kansliråd, Utbildningsdepartementet (förordnades under 2017)

Miriam Malmqvist, kansliråd, Utbildningsdepartementet (entledigades under 2017)

Övriga ledamöter

Inger Ashing – direktör, Delegationen mot segregation

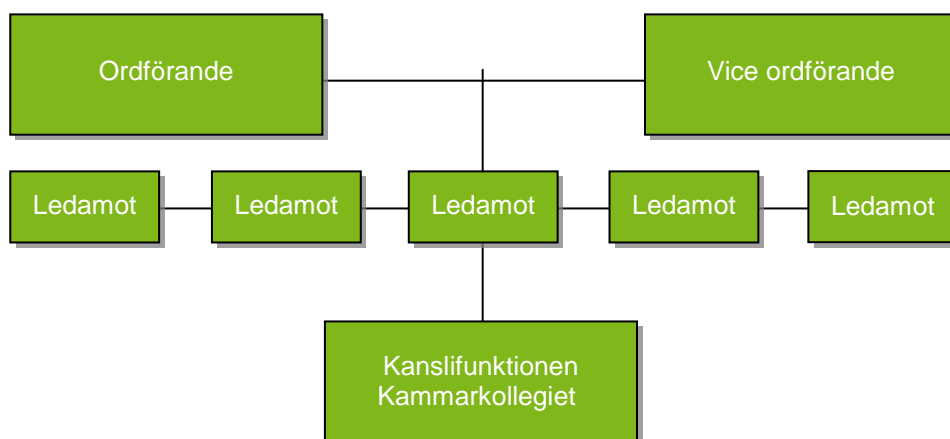
Per Arne Kölhed– styrelseledamot, Intressegruppen för Assistansberättigade

Kenneth Ljung – utredare, Barnombudsmannen

Helena Corell – verksamhetsutvecklare, Domstolsverket

Hanna Åkesson – samordnare, Sveriges Kommuner och Landsting

Organisation

Ärendehantering

De ansökningar om projekt- och lokalstöd och de redovisningar som kommer in till Arvsfondsdelegationen hanteras av Kammarkollegiet, som är den myndighet som utför de administrativa och handläggande uppgifterna åt Arvsfondsdelegationen. Vid bedömningen av ansökningar inhämtas synpunkter från referenspersoner på andra myndigheter, organisationer samt kommuner och landsting. De potentiella bifallen läses av minst två handläggare. Controllerfunktion ger stöd till handläggarna i bedömningen av projektens budgetar och deras ekonomiska redovisning. En särskild juristtjänst förstärker rättssäkerheten ytterligare. Under 2017 inrättades en ny tjänst som ansvarig för den interna processutvecklingen. Innan ett ärende kommer upp till delegationen för beslut har ärendet föredragits för ansvarig enhetschef. På det sättet får ansökningarna en allsidig bedömning och de förslag till beslut som presenteras för delegationen kan kvalitetssäkras (läs mer i avsnittet: Kontroll av Arvsfondsmedlens användning, sid 32).

Projektstöd

Allmänna arvsfonden har, enligt 5–7 § arvsfonslagen (1994:243), till ändamål att främja verksamhet av ideell karaktär till förmån för barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning. Stöd ur fonden ska i första hand lämnas till projekt som är nyskapande och utvecklande. De som kan erhålla stöd är organisationer som bedriver ideell verksamhet, men offentlig huvudman kan beviljas stöd för utvecklingsverksamhet om det finns särskilda skäl. Så kan till exempel en kommun beviljas stöd för att genomföra ett projekt. I sådana fall ställs särskilt höga krav på att projektet är nyskapande och bedrivs i nära samarbete med ideell förening. Stöd får inte ges till enskilda personer eller

till vinstdrivande företag. Ett projekt kan enligt praxis beviljas stöd ur Allmänna arvsfonden under normalt högst tre år och en plan ska finnas över hur verksamheten eller metoden lever vidare efter projektets slut samt för hur projektets erfarenheter tas till vara och sprids. Under 2016 påbörjades en övergång till fleråriga projektstödsbeslut, en utveckling som fortsatt under 2017.

Projekt som beviljas stöd ska kunna bidra till att berörda målgruppers villkor och förutsättningar förbättras och utvecklas. En bedömning görs i vilken utsträckning barn, ungdomar eller personer med funktionsnedsättning själva är delaktiga i planeringen och genomförandet av projektet. På samma sätt görs en bedömning av graden av nyskapande och utveckling i projektet. Syftet är att ge stöd till utvecklingsprojekt med hög grad av delaktighet från någon av fondens målgrupper och med potential att leva vidare efter det att det ekonomiska stödet ur fonden upphört.

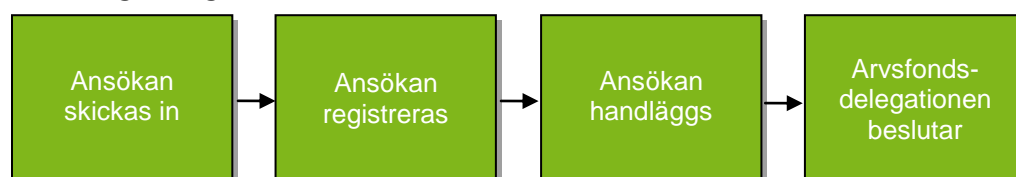
Lokalstöd

Stöd kan även lämnas för del av kostnader för ny-, om-, eller tillbyggnad av lokaler och anläggningar för att möjliggöra verksamheter för någon eller några av fondens målgrupper. Verksamheten ska vara nyskapande på orten. Endast organisationer som bedriver ideell verksamhet kan beviljas lokalstöd. En organisation som beviljats lokalstöd är skyldig att under minst tio år bedriva den verksamhet som låg till grund för beslutet. Lokalen eller anläggningen ska ägas av den sökande föreningen eller hyras med långtidskontrakt. Om lokalen eller anläggningen används till annat ändamål än vad som överenskommit kan begäran om återbetalning till Allmänna arvsfonden ske. Den som beviljas stöd ska också bidra till finansieringen av projektet med en inte oväsentlig del. Under beredningen av lokalstödsansökningar hämtas alltid uppgifter in om tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning. Inför samtliga beslut om bifall äger en dialog rum med berörd kommun.

Krav på redovisning

Varje mottagare av stöd ur Allmänna arvsfonden ska, senast det datum som anges i beslutet om stöd, lämna en skriftlig redovisning av projektarbetet till Arvsfondsdelegationen. Dessutom ska en ekonomisk redovisning för hur det beviljade beloppet har använts lämnas. Den ekonomiska redovisningen ska vara bestyrkt av godkänd eller auktoriserad revisor. Nyordningen med fleråriga projektstödsbeslut innebär att projektredovisningen granskas och godkänns av kanslifunktionen inför projektens fortsättning.

Ansökningens väg

Allmänna arvsfondens förvaltning

Allmänna arvsfonden förvaltas av Kammarkollegiet som en särskild fond. Kollegiet betalar ut beviljat stöd efter rekvisition. Kollegiets kapitalförvaltning ska tillgodose såväl behovet av en god direktavkastning som önskemålet om värdebeständighet. Efter korrigerande av restituerade arvsmedel läggs en tiondel av de medel som tillfallit fonden under ett år till fondkapitalet. Återstoden får tillsammans med direktavkastningen delas ut. I det följande kan summeringsdifferenser förekomma i tabeller och sammanställningar på grund av avrundningar.

Tabell 1: Fondens värdeutveckling

(mkr)	2017	2016	2015	2014	2013
<u>Bokfört värde</u>					
Tillgångar	6 014	5 608	5 362	5 109	4 532
Skulder	-1 090	-824	-400	-371	-339
Summa	4 924	4 784	4 962	4 739	4 193
<u>Marknadsvärde</u>					
Tillgångar	8 903	8 224	7 642	7 491	6 781
Skulder	-1 090	-824	-400	-370	-339
Summa	7 813	7 400	7 242	7 124	6 442

Fondens bokförda värde uppgick den 31 december 2017 till 4 924 mkr, en ökning med 140 mkr. Arvsfondsdelegationen beslutar om projektmedel för tre år i taget istället för ett från och med 2016. På grund av denna förändring är fondens skulder relativt högre från 2016. Totalt fanns per 2017-12-31 ett belopp uppgående till 979 miljoner kronor tillgängligt för Arvsfondsdelegationen att fatta beslut om under 2018. Året innan var motsvarande belopp 1 037 miljoner kronor. I tabellen 2 redovisas utgående fritt kapital vid årets slut samt beslutade och utbetalda bidrag under året.

Tabell 2: Beslutade och utbetalade bidrag

(tkr)	2017	2016	2015	2014	2013
Beslutade bidrag	1 011 095	1 081 920	641 638	615 955	546 588
Utbetalade bidrag	-717 820	-662 124	-607 211	-575 131	-464 005
Utgående fritt kapital	996 676	1 036 818	1 416 173	1 366 384	1 335 919

Fondens tillgångar är placerade i andelar i Kammarkollegiets svenska respektive utländska aktiekonsortier samt aktieindex-, företagsobligations- och räntekonsortierna. Därutöver placeras även en mindre del av tillgångarna i alternativa investeringsfonder (fastighetsfonder), vilka är externt förvaltade. Fondens placering i de olika tillgångsslagen framgår av tabell 3.

Tabell 3: Fondens marknadsvärderade tillgångar per tillgångsslag

(mkr)	2017-12-31	Netto köp/sälj	Direkt-avkastn.	2016-12-31	Procent
Räntekonsortiet	1 450	-76	28	1 541	16,3
Aktiekonsortiet Sverige ¹⁾	1 956	96	63	1 834	22,0
Aktieindexkonsortiet Utland ²⁾	1 858	57	57	1 618	20,9
Aktieindexkonsortiet Sverige	1 817	-12	66	1 783	20,4
Företagsobligationskonsortiet	1 099	17	17	1 080	12,3
Aktiekonsortiet Kronan	128	127	0,1	-	1,4
Alt. Investeringsfonder ³⁾	402	143	3	242	4,5
Bankmedel och fordran bank	193	67	-1	126	2,2
Summa	8 903	419	234	8 224	100,0

¹⁾ I värdet för Aktiekonsortiet Sverige ingår terminer

²⁾ I värdet för Aktieindexkonsortiet Utland ingår en valutaexponering

³⁾ Marknadsvärde för alt. investeringsfonder per 2017-12-31 fastställs tidigast under mars 2018

Tabell 4: Totalavkastning per tillgångsslag

Procent (%)	2017		2016	
	Avkastning	Index	Avkastning	Index
Räntekonsortiet ¹⁾	0,9	0,0	1,3	0,8
Aktiekonsortiet Sverige ²⁾	8,5 ⁶⁾	9,6	9,8	9,9
Aktieindexkonsortiet Utland ³⁾	17,5	13,8	14,4	15,3
Aktieindexkonsortiet Sverige ⁴⁾	9,0	8,9	11,6	11,5
Företagsobligationskonsortiet ⁵⁾	1,8	1,3	3,6	3,0
Alternativa investeringsfonder	4,8	4,8	7,9	7,9
Bankmedel	-0,6	-0,8	-2,1	-0,7
Portföljens totalavkastning	7,9	6,7	8,5	8,4

¹⁾ OMRX Bond All 1-3 Years

²⁾ OMXS Cap Gross Index

³⁾ MSCI ACWI Select Global Norms and Criteria Index Cap Gross Index

⁴⁾ OMX Stockholm 60 Cap GI Etiskt

⁵⁾ NOMX Credit SEK, Total Return

⁶⁾ I avkastningen ingår även Aktiekonsortiet Kronan samt terminer

Den höga aktieandelen är beslutad mot bakgrund av fondens långa placeringshorisont. Under 2017 har tillgångspriser stigit, vilket förklarar den goda totalavkastningen på cirka 7,9 procent. Vid utgången av 2017 var det förvaltade kapitalet cirka 8,9 miljarder kronor att jämföra med 8,2 miljarder kronor vid årets början. Andelen alternativa investeringsfonder kommer att öka framöver, vilket motiveras av fondens långsiktiga placeringshorisont och begränsade behov av likviditet. Denna tillgång förväntas förbättra den riskjusterade avkastningen på sikt.

Den totala avkastningen på 7,9 procent under 2017 är att betrakta som mycket god eftersom den vida översteg gällande inflation. Fonddelegationens beslutade mål om en långsiktig real avkastning på tre procent har överskridits under senare år, vilket främst förklaras av god aktiemarknadsutveckling. Portföljens goda avkastning förklaras av placeringsinriktningen med närmare 60 procent aktier, vilket lönat sig eftersom den svenska börsen stigit under året och samtidigt avkastat mer än andra tillgångsslag som till

exempel räntebärande placeringar. Den relativa avkastningen var väsentligt högre än för jämförelseindex, det betyder att vi bidragit till att skapa ett mervärde för fonden.

Informationskvoten (2,2) antyder även att den riskjusterade avkastningen var tillfredsställande. Bidraget till meravkastning förklaras av dels allokering, högre avkastning än index i delportföljerna samt en strategisk valutaposition, där valutaexponering medvetet minskat i primärt US-dollar. Eftersom kronan stärktes under året gav Fonddelegationens beslut ett positivt bidrag som syns i resultatet för utländska aktier.

När Allmänna arvsfonden får egendom

Arv till fonden

Om någon avlider utan att efterlämna make/maka eller närmare släktingar än kusiner får Allmänna arvsfonden egendomen i arv om egendomen inte testamenterats till någon annan och detta testamente godkänns av Kammarkollegiet för fondens räkning. Om den avlidne var änka eller änking tillfaller arvet arvsfonden endast om det därutöver inte finns några arvsberättigade släktingar efter den först avlidne maken. En förutsättning är att dessa till exempel inte uteslutits från arv på grund av testamente eller att de inte tidigare fått ut vad de är berättigade till. Förutom genom arv kan fonden också få egendom genom bland annat förmånstagarförordnande i försäkringsavtal, gåva eller testamente.

God man förordnas

När det inte finns någon annan arvinge än Allmänna arvsfonden när dödsfall inträffar, och fonden inte uteslutits från arv genom testamente ska Kammarkollegiet förordna en god man. Den gode mannen företräder fonden vid boutredningen och sköter det praktiska arbetet med avvecklingen av dödsboet. Vidare står den gode mannen under kollegiets tillsyn. När avvecklingen av dödsboet är klart redovisar den gode mannen sin förvaltning till Kammarkollegiet och betalar in de medel som finns kvar till fonden. Medlen tas upp i fondens redovisning vid den tidpunkt de betalas in till fonden.

Boet avvecklas

Kammarkollegiet företräder Allmänna arvsfonden och ser till att boet avvecklas på ett riktigt sätt. Under 2017 kom det in 1757 arvsfondsärenden till kollegiet. I dessa fanns ett testamente i 1 131 fall med begäran om att kollegiet skulle godkänna den avlidnes testamente till förmån för någon annan än fonden. De flesta testamentena godkändes av kollegiet. Antalet dödsbon där egendom, helt eller delvis, skulle avvecklas för arvsfondens räkning uppgick till 626 stycken. Under 2017 kom det in 804,5 miljoner kronor netto till Allmänna arvsfonden. Det är en ökning med ca 174 miljoner kronor jämfört med 2016 och den högsta volymen i Allmänna arvsfondens historia.

Arv avstås

En strävan är att avveckla berörda dödsbon så snabbt som möjligt så att likvida medel kommer Allmänna arvsfonden tillgodo och kan delas ut för dess ändamål. I vissa fall får arv eller försäkringsbelopp, som arvsfonden fått, avstås till någon annan. Det får ske om det med hänsyn till uttalanden av arvlåtaren eller till andra särskilda omständigheter kan anses stämma överens med arvlåtarens yttersta vilja. Arv eller försäkringsbelopp får också

avstås till arvlåtarens släkting eller någon annan person som har stått arvlåtaren nära, om det kan anses skäligt. Vidare får arv som utgörs av egendom, vilken är av väsentlig betydelse från kulturhistorisk synpunkt eller från natur- eller kulturvårdssynpunkt, avstås till juridisk person som har särskilda förutsättningar att ta hand om egendomen på lämpligt sätt. Om det finns särskilda skäl får samtidigt till den som tar emot egendomen ett belopp av det arv, som tillfallit fonden, avstås för sådana omedelbara åtgärder som är nödvändiga för att bevara egendomen.

Under 2017 kom det in 81 ansökningar om avstående till Kammarkollegiet. En sådan ansökan ska ges in till kollegiet senast tre år efter dödsfallet eller efter det att arvet genom preskription tillfallit fonden. Från och med 2014 beslutar Kammarkollegiet om avstående, oavsett värde. Om det i ett ärende om avstående av arv eller försäkringsbelopp som tillfallit Allmänna arvsfonden uppkommer någon fråga av särskild vikt från allmän synpunkt, ska kollegiet lämna över frågan med eget yttrande till regeringen för avgörande.

4. KOSTNAD FÖR FÖRVALTNING OCH ADMINISTRATION

Allmänna arvsfonden används för att täcka Kammarkollegiets kostnader för förvaltning och administration av dödsboavveckling, hanteringen av återkravsärenden, fondförvaltning och utbetalningar av projektmedel. På samma sätt används fonden för att täcka kostnaderna för handläggning av projektansökningar och projektredovisningar inkomna till Arvsfondsdelegationen samt för controller-, kommunikations- och utvärderingsverksamhet.

Tabell 5: Förvaltnings- och administrationskostnader (Mkr)

	2017	2016	2015	2014	2013
Kammarkollegiet totalt	28,8	26,8	26,5	25,7	23,6
Dödsboavveckling med mera	17,4	16,7	16,8	16,5	15,8
Fondförvaltning	9,5	9,0	8,6	8,5	7,4
Utbetalning av beviljat stöd	1,9	1,1	1,1	0,7	0,4
Arvsfondsdelegationen totalt	38,9	39,9	34,3	34,3	31,8
Personalkostnader	22,2	21,5	19,1	19,2	16,9
Lokalkostnader	2,5	2,0	2,1	2,1	1,8
Övriga kostnader	14,2	16,4	13,1	13,0	13,1
Totalt förvaltnings- och administrationskostnader	67,7	66,7	60,8	60,0	55,4

För att volymen av beviljade projektmedel till landets ideella organisationer ska motsvara inflödet av medel till Allmänna arvsfonden har kanslistödet kontinuerligt stärkts. Målsättningen har varit att med bibehållen eller ökad kvalitet i handläggningen bevilja mer projektmedel än tidigare. Kommunikationsverksamheten har förstärkts och effektiviserats. Detta för att få in fler ansökningar som kan leda till bifall. En utvärderingsverksamhet har byggts upp och etablerats i enlighet med en strategi som stämts av med Regeringskansliet och i enlighet med Arvsfondslagets utformning. Under 2012 inrättades en controllerverksamhet som dels ger projekten och handläggarna stöd i ekonomiska frågor och dels förbättrar kontrollen av projektmedlens användning. Under 2014 utvecklades en ny webb. Under 2015 förstärktes kanslistödet med en juristfunktion och under 2016 med ytterligare två handläggare. Övriga kostnader ökade under 2016 främst till följd av ökade kommunikationsinsatser och fler genomförda utvärderingar än tidigare år. I budgetposten för övriga kostnader ingår förutom kostnad för utvärderingar och kommunikation även overheadkostnader såsom IT, personal- och ekonomifunktion m.m.

I augusti 2017 inrättades en processutvecklingsfunktion. Den ansvarar för att leda och strukturera utveckling och implementering av tydliga och effektiva interna rutiner, processer och styrdokument. Bakgrunden till att funktionen inrättades är den ökande komplexiteten i Arvsfondens bidragshantering, ett kontinuerligt förändringsarbete samt ökade krav både internt och externt på effektivisering, utan att för den skull ge avkall på hög kvalitet i handläggningen och i projekten. Målet är att bidra till att det interna arbetet

bedrivs effektivt, med hög kvalitet och samtidigt anpassat efter målgruppernas och föreningslivets behov. Processutvecklingsfunktionen har sedan den inrättades bland annat arbetat med struktur för intern samverkan samt stödverktyg kring den fleråriga beslutsprocessen för projektstöd.

Under 2017 minskade kostnaderna för Arvsfondsdelegationens verksamhet jämfört med året innan. De minskade kostnaderna är främst en följd av minskade kostnader för webb och färre externt genomförda kommunikationsinsatser än tidigare år. Mätt som andel av beslutade projektmedel uppgick driftskostnaderna för Arvsfondsdelegationen under 2017 till 6,1 procent¹. I kostnaderna ingår samtliga driftskostnader, det vill säga även del av Kammarkollegiets overheadkostnader (exempelvis lokalkostnader och IT-kostnader) samt verksamhetens kostnader för kommunikation, utvärdering med mera. Tabell 6 visar utvecklingen av driftskostnaderna i förhållande till beslutade projektmedel.

Tabell 6: Arvsfondsdelegationens driftskostnader i förhållande till beslutade projektmedel (%)

	2017	2016	2015	2014	2013
Andelen driftskostnader	6,1 ²	5,2	5,1	5,3	5,5

Trots att driftskostnaderna för Arvsfondsdelegationen har ökat, sett över en femårsperiod, har andelen driftskostnader i förhållande till beslutade projektmedel legat relativt konstant. Förklaringen är att volymen beslutade projektmedel har ökat.

En annan intressant indikator kan vara driftskostnaderna i förhållande till antalet beslut angående projektansökningar som fattas. I tabell 7 visas utvecklingen av dessa enhetskostnader över tid. Som beslut räknas bifall och avslag, men även godkännande av projektens redovisningar samt de ansökningar som, efter ibland omfattande handläggning, har återkallats av den sökande organisationen och därmed läggs till handlingarna.

Tabell 7: Arvsfondsdelegationens driftskostnader per beslut (kr)

	2017	2016	2015	2014	2013
Driftskostnader per beslut	28 400	28 800	22 300	18 700	20 300

Denna indikator visar att driftskostnaderna i förhållande till antalet beslut minskade något under 2017. Förklaringen är att driftskostnaderna minskade, medan antalet beslut var relativt konstant jämfört med 2016. Om hänsyn tas till att 43 bifallsbeslut (innehållandes 43 redovisningar och 43 projektplaner) försköts tidsmässigt genom övergången till fleråriga beslut (se fotnot 1) skulle driftskostnaderna per beslut för 2017 motsvara 26 700 kronor.

¹ Under 2017 har övergången från ettåriga till fleråriga beslut om projektstöd fått stort genomslag på volymen beslutade medel för året. För att jämförelserna med tidigare år ska vara relevanta bör därför hänsyn tas till att de fleråriga besluten innebär en förskjutning i tiden av ett betydande antal bifallsbeslut. Detta innebär att dessa bifallsbeslut (godkännanden) fattades först efter årsskiftet 2017/18. För en rättvis jämförelse bör därför beslutsvolymen för 2017 justeras till 671 miljoner kr. Det skulle ge värdet 5,5 % för 2017 i tabell 6. Den verkliga beslutsvolymen (d.v.s. totalsumman för de fleråriga projektbesluten) under 2017 var 1 011 miljoner kr, vilket hade gett en andel på 3,7 % för 2017 i tabell 6.

² Se fotnoten ovan.

5. FÖRDELNING AV STÖD 2017

Under år 2017 inkom det 1 115 ärenden till Arvsfondsdelegationen, vilket är lägre än åren innan. Den lägre volymen ärenden hänger främst samman med ett minskat antal ansökningar. Det bör påpekas att ärenden som rör barn och ungdomar med funktionsnedsättning hänförs till kategorierna barn respektive ungdom i tabell 8. Under kategorin *Inte fondens målgrupper* ingår även ärenden från enskilda personer.

Tabell 8: Inkomna ärenden till Arvsfondsdelegationen (st)

Inkomna ärenden	2017	2016	2015	2014	2013
Barn	306	340	398	516	489
Ungdom	487	574	639	870	801
Personer med funktionsneds.	274	292	334	397	475
Inte fondens målgrupper	48	48	58	78	111
Totalt	1115	1254	1429	1861	1 876
Fördelade på	2017	2016	2015	2014	2013
Ansökningar	834	985	1059	1331	1 295
Övrigt ärende	18	17	27	22	45
Redovisningar	263	252	343	508	536
Totalt	1115	1254	1429	1861	1 876

Antal beslut tagna av Arvsfondsdelegationen

Under 2017 har sammanlagt 1035 beslut fattats. Det är en marginell minskning jämfört med året innan och beror på färre bifallsbeslut. Det minskade antalet bifallsbeslut beror i sin tur på övergången till fleråriga beslut, vilket dels sköt fram ett antal bifallsbeslut till efter årsskiftet 2017/18 och dels medförde omställningar av de interna handlägningsrutinerna. Både dessa effekter är av engångskaraktär.

Tabell 9: Beslut tagna av Arvsfondsdelegationen, exklusive redovisningar (st)

	2017	2016	2015	2014	2013
Bifall	369	438	428	427	386
Avslag	553	481	625	854	685
Övriga	113	122	114	114	126
Totalt	1035	1041	1167	1395	1 197

Tabell 10: Fördelning av antalet bifall och avslag (st)

Bifall	2017	2016	2015	2014	2013
Barn	99	121	98	103	108
Ungdom	160	201	199	192	178
Personer med funktionsnedsättning	110	115	131	132	100
Antal projekt	369	438	428	427	386
Avslag	2017	2016	2015	2014	2013
Barn	166	164	191	272	175
Ungdom	252	224	267	405	295
Personer med funktionsnedsättning	106	65	127	126	156
Inte fondens målgrupper	29	28	40	51	59
Totalt antal avslag	553	481	625	854	685

Arvsfondsdelegationen har beslutat att avslå 553 ansökningar. Orsakerna till avslag har bland annat varit att projekten inte bedömts vara tillräckligt nyskapande, att de inte haft tillräckligt hög delaktighet från målgruppen eller avsett verksamhet som redan finns som reguljär verksamhet. Andra ansökningar har avslagits på grund av att de inte haft en rimlig plan för projektets överlevnad, att de avsett kostnader för enstaka arrangemang eller att ansökan kommit från enskilda personer eller nystartade föreningar.

I genomsnitt har 26 procent av de nya ansökningar som delegationen fattat beslut om under året fått och därmed beviljats stöd under 2017 (se tabell 11). Det är något lägre än under 2016, men högt jämfört med tidigare år. Det minskande antalet ansökningar de tre senaste åren, som framgår av tabell 8, kan således till största delen förklaras med att det är antalet lågkvalitativa ansökningar som blivit lägre.

Tabell 11: Andel bifall för nya ansökningar (antal bifall / (antal bifall + antal avslag)) (%)

	2017	2016	2015	2014	2013
Bifallsfrekvens (%)	26	30	24	21	22

Redovisningar

Arvsfondsdelegationen fattar fleråriga projektstödsbeslut. Dock ska föregående års projektredovisning godkännas innan ett projekt kan fortsätta med finansiering ur Allmänna arvsfonden. Det görs i samband med att projektplanen för nästkommande år hanteras. Även projektens slutredovisningar granskas. Under 2017 har totalt 353 redovisningar granskats och godkänts.

Tabell 12: Godkända redovisningar (st)

	2017	2016	2015	2014	2013
Godkända redovisningar	353	375	393	458	372

Översiktlig beskrivning av hur medlen ur Allmänna arvsfonden har disponerats

Projekten har ofta sammansatta syften och omfattar många gånger flera av Arvsfondens målgrupper. I den statistik som redovisas har projekten kategoriserats utifrån dess huvudsakliga inriktning.

I tabell 2 (sid 9) visas volymen beslutade belopp under perioden 2013 – 2017 utan justeringar för det faktum att delegationen under delar av 2016 och under hela 2017 fattade fleråriga beslut, medan delegationen under perioden 2013 – 2015 enbart fattade ettåriga beslut. Volymen beslutade medel under 2017 var således hela 1 011 miljoner kronor.

För att jämföra beslutsvolymen för 2016 och 2017 med de tidigare åren bör de fleråriga besluten beräknas som om de vore ettåriga. Med en sådan justering har, under 2017, 597 miljoner kronor fördelats till projekt genom beslut av Arvsfondsdelegationen. Därmed avviker beloppet tydligt från den trend av ökade volymer under perioden 2013 - 2016 som framgår av tabell 13. Orsaken till trendbrottet är flerfaldig. För det första medförde övergången från ettåriga till fleråriga beslut att 43 projekt som annars skulle ha fått beslut om fortsatt finansiering ur Arvsfonden under 2017 flyttades framåt och fick beslut eller godkännande i början av 2018. För det andra innebar övergången att tid och resurser behövde avsättas till utveckling av nya rutiner och framtagande av beslutsunderlag. Båda dessa effekter var av engångskaraktär. En tredje orsak till en minskad beslutsvolym var att två av tre lokalstödshandläggare rekryterades under året och det uppstod ett glapp innan ersättarna var på plats. Även detta var en extraordinär förutsättning som påverkade verksamheten.

Tabell 13: Utveckling av fördelningen av stöd (Mkr)

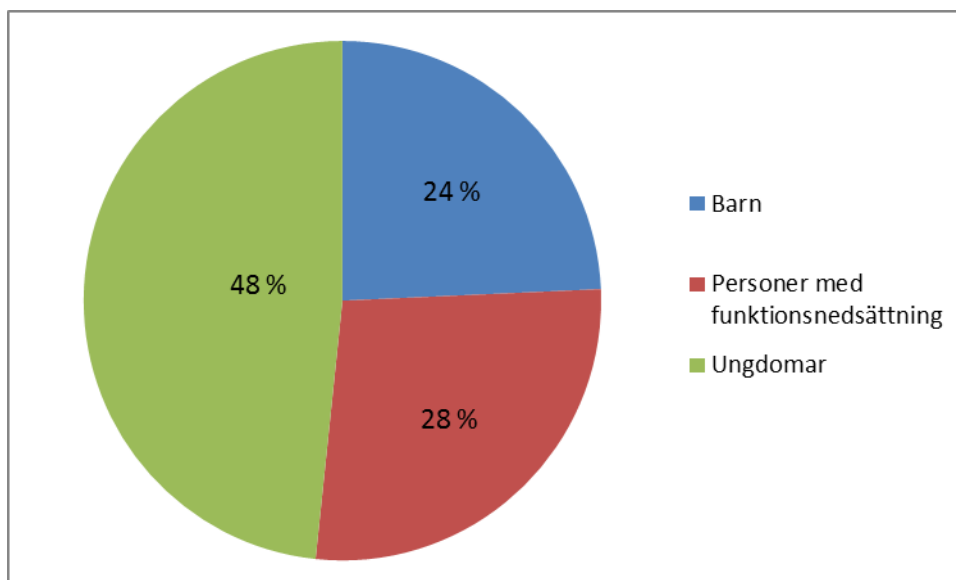
	2017	2016	2015	2014	2013
Fördelning av stöd	597	734	642	616	546

En effekt av övergången till fleråriga beslut är att bidragsmottagande organisationer får bättre planeringsförutsättningar, inte minst vad gäller anställning av personal i projekten. En annan positiv effekt är att Arvsfondsdelegationen får mer tid till kvalitativa och strategiska diskussioner på sina sammanträden. Övergången betyder även att projekten inte behöver göra en prognos av hur mycket medel man kommer att göra av med inför ett kommande ettårigt beslut av delegationen, utan att man istället kan ta i anspråk medel från nästkommande år i avvaktan på att kanslifunktionen ska godkänna projektets årsrapport. Denna tekniska lösning innebär samtidigt att godkännandet från kanslifunktionen kommer några månader senare än vad delegationens beslut skulle ha gjort i det tidigare systemet. För att volymmässiga jämförelser med tidigare år ska bli rättvis bör hänsyn därför tas till de projekt som genom övergången till fleråriga beslut försköts tidsmässigt till efter årsskiftet 2017/2018. Om en sådan justering görs ökar beslutsvolymen med 74 miljoner kronor till 671 miljoner kronor för 2017.

Diagram 1 visar totala fördelningen av beslutade medel per målgrupp som andelar av totalen. Jämfört med förra året har andelen medel som fördelats till målgruppen personer med funktionsnedsättning ökat något i förhållande till övriga målgrupper. Det bör i detta

sammanhang nämnas att projekt som riktar sig till barn och ungdomar med funktionsnedsättning redovisas under rubriken barn respektive ungdom.

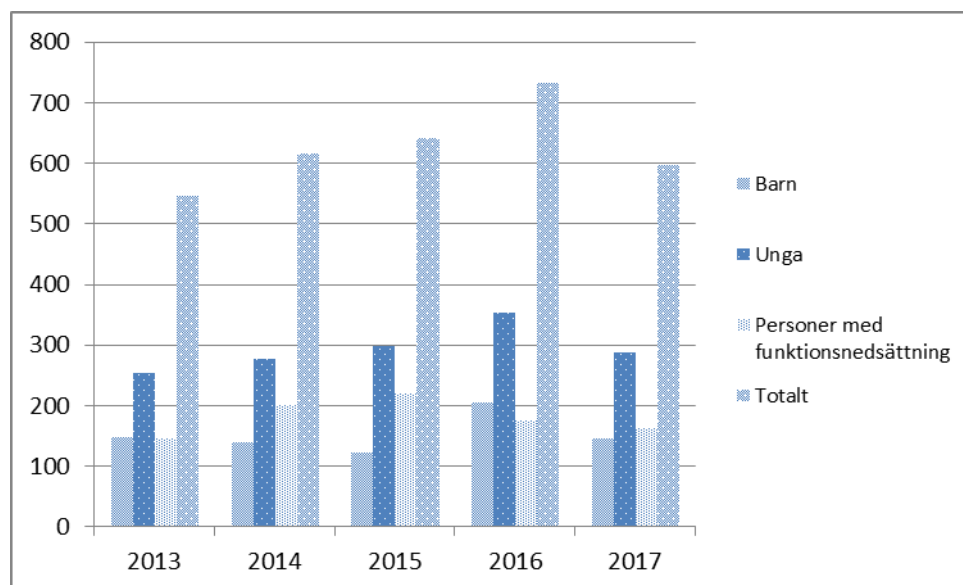
Diagram 1: Relativ fördelning av beslutade medel per målgrupp under 2017
(totalt 597 miljoner kronor)

Under 2017 beslutades om 145 miljoner kronor till barnprojekt. Vad gäller målgruppen ungdomar var nivån på beslutade medel 288 miljoner kronor. För målgruppen personer med funktionsnedsättning ligger volymen beslutade medel under året på 163 miljoner kronor. Projekt som riktar sig till målgruppen personer med funktionsnedsättning avser projekt där huvudfokus ligger på personer äldre än 25 år eller projekt utan fokus på viss ålder, exempelvis projekt där målgruppen är alla med en viss funktionsnedsättning.

Om projekt som fokuserar på barn och ungdomar med funktionsnedsättning räknas in under rubriken personer med funktionsnedsättning uppgår den totala volymen beslutade projektmedel till den målgruppen till 285 miljoner kronor, eller 48 procent av det totala belopp som beviljades i projektmedel under 2017. Därutöver möjliggör i princip samtliga lokalstödsprojekt verksamheter som inkluderar personer i alla åldrar med funktionsnedsättning. I diagram 2 redovisas utvecklingen av beslutade projektmedel per målgrupp under perioden 2013–2017.

Diagram 2 – Beviljade medel per målgrupp 2013-2017 (Mkr)

Redovisning av beviljade medel per målgrupp

Arvsfondsdelegationen har två stödformer. Den dominerande stödformen är projektstöd, som innebär att föreningen erhåller stöd för att utveckla en verksamhet, metod, utbildningsinsats eller delaktighets-/informationsarbete under normalt sett högst tre år. Den andra stödformen är lokalstöd, vilket innebär att en förening kan erhålla stöd för ny-, om- och tillbyggnad av en lokal eller anläggning som behövs för att driva en nyskapande och utvecklande verksamhet. I det här avsnittet redovisas översiktligt projekt- och lokalstödsmedel som Arvsfondsdelegationen fattat beslut om. Om inget annat anges gäller redovisning båda stödformerna. När antalet projekt anges i text och tabell anger siffran antalet bifallsbeslut. I några enstaka fall har samma projekt fått två beslut under samma år.

Målgruppen barn

Under 2017 beslutade Arvsfondsdelegationen om fördelning av 145 miljoner kronor till projekt med målgruppen barn enligt tabell 14. Det innebär en minskning med 60 miljoner kronor jämfört med 2016. Antalet bifallsbeslut under 2017 var 98 stycken, vilket är 23 färre än året innan.

Tabell 14: Projekt till förmån för barn under 12 år

Projektändamål	Antal projekt	Summa, Tkr
Fritid/idrott	27	47 563
Kultur	14	20 332
<i>Egen Kraft!</i> (särskild satsning)	10	12 966
Familjestöd	11	11 499
Demokrati och delaktighet	10	17 747
Information/utbildning	8	10 925
Integration	8	10 919
Psykisk ohälsa	3	4 762
Barn i utsatta situationer	3	3 378
Jämställdhet och könsroller	2	2 829
Förebygga brott, våld och mobbing	1	1 387
Anläggningar, lokaler, utrustning	1	648
Totalt	98	144 956

Målgruppen ungdomar

Under 2017 fattade Arvsfondsdelegationen beslut om 288 miljoner kronor genom 161 bifall till projekt med målgruppen ungdom (se tabell 15). Jämfört med föregående år innebär det en minskning med 65 miljoner kronor. Antalet projekt med ungdomar som målgrupp var 41 färre jämfört med föregående år.

Tabell 15: Projekt till förmån för ungdomar 12-25 år

Projektändamål	Antal projekt	Summa, Tkr
Fritid/idrott	39	74 592
Kultur	21	28 825
Jämställdhet/könsroller	17	27 821
Integration	17	20 544
<i>Egen Kraft!</i> (särskild satsning)	14	25 566
Information/utbildning	10	21 581
Förebygga brott, våld och mobbing	9	21 479
Demokrati och delaktighet	9	17 617
Arbete/sysselsättning	7	15 772
Psykisk ohälsa	7	11 106
Barn och unga i utsatta situationer	5	9 209
Drogförebyggande	4	10 095
Bemötande	2	4 282
Totalt	161	288 488

Målgruppen personer med funktionsnedsättning

Under 2017 beslutade Arvsfondsdelegationen om fördelning av 163 miljoner kronor genom 110 bifallsbeslut till projekt med målgruppen personer med funktionsnedsättning (se tabell 16). Det är en minskning med 12 miljoner kronor och fem projekt jämfört med 2016.

Tabell 16: Projekt till förmån för personer med funktionsnedsättning

Projektändamål	Antal projekt	Summa, Tkr
<i>Egen kraft!</i> (särskild satsning)	45	67 571
Information/utbildning	15	22 468
Fritid/idrott	12	17 142
Psykisk ohälsa	11	20 845
Demokrati och delaktighet	5	7 599
Rehabilitering	4	5 521
Kultur	4	5 111
Tillgänglighet	3	4 940
Arbete och sysselsättning	2	2 097
Förebygga brott, våld och mobbing	2	2 051
Bemötande	2	1 298
Jämställdhet och könsroller	1	2 280
Integration	1	1 709
Familjestöd	1	1 119
Kost och motion	1	1 073
Hjälpmedel	1	500
Totalt	110	163 325

Geografisk fördelning av beviljade medel

Drygt 64 procent, 383 miljoner kronor, av de medel som beslutades under 2017 fördelades till lokala och regionala projekt. Till denna kategori hör projekt som genomförs på en eller flera angränsade orter, en eller flera angränsade län samt projekt som genomförs exempelvis i ett par av storstadsregionerna. Varje projekt inkluderas bara en gång i statistiken och projektet hänförs till det län där organisationen har sitt säte. Resterande medel gick till nationella projekt. Exempel på nationella projekt är barn- och ungdomsprojekt som samarbetar med kulturinstitutioner över hela landet eller en nationell funktionshindersonsorganisation som tagit fram en utbildningsstrategi för personer som har neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Mätt i antal är 68 procent (247 stycken) av beviljade projekt av lokal eller regional natur, medan resterande projekt utgörs av nationella projekt. I likhet med de senaste åren erhöll projekt i samtliga län bifall under året. Flest ansökningar kommer från föreningar i storstadsområdena, vilket är naturligt eftersom där också finns högst antal föreningar och personer. Föreningar i storstadsområdena är också de som fått flest bifall och flest avslag på inkommande ansökningar. Flest beviljade projekt genomförs av organisationer som har sitt säte i Stockholm, men merparten av dessa projekt bedöms vara nationella. Antalet projekt som till huvuddelen genomförs i Stockholm är därför relativt lågt.

Tabell 17 redovisar den länsvisa fördelningen av medel ur Allmänna arvsfonden. Tabellen visar endast de lokala och regionala projekten och lokalstödsprojekten är inkluderade. De nationella projekten är inte medräknade.

Tabell 17: Regional fördelning av beviljade medel till lokala och regionala projekt (På grund av avrundade belopp stämmer inte den angivna totalsumman.)

Län	Antal beviljade ansökningar	Summa, Mkr
Skåne	50	81
Västra Götaland	40	57
Stockholm	37	64
Västerbotten	14	21
Uppsala	14	21
Jönköping	12	18
Örebro	9	14
Värmland	7	13
Dalarna	7	13
Västmanland	7	9
Gävleborg	6	13
Norrbottn	6	10
Jämtland	6	9
Halland	6	5
Kalmar	6	4
Kronoberg	5	6
Gotland	4	6
Västernorrland	4	6
Södermanland	4	5
Blekinge	3	5
Östergötland	2	6
Totalt	249	383

Projekt inom de prioriterade områdena

I det följande presenteras översiktligt projekt inom de tolv områden regeringen angivit som prioriterade i sin skrivelse till riksdagen. Av tabell 18 framgår att drygt 592 miljoner kronor av beslutade medel har gått till projekt inom de av regeringen prioriterade områdena. Det motsvarar 99 procent av de medel Arvsfondsdelegationen beslutade om under 2017. Sett till antalet var 362 stycken av de projekt som beslutades under året inom de prioriterade områdena. Det motsvarar 98 procent av samtliga projekt. Det ska i sammanhanget påpekas att de prioriterade områden har en både bred och övergripande inriktning.

Tabell 18: Projektfördelning inom de prioriterade områdena (st)

Prioriterade områden	Antal projekt	Summa, Tkr
Främja psykisk och fysisk hälsa	129	233 421
Nyanländas mottagande och etablering	64	91 211
Öka delaktighet och stärka demokratin	45	74 250
Delaktighet i kulturlivet	43	64 012
Stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning	30	46 193
Främja etableringen på arbetsmarknaden	14	25 311
Stärka inflytandet för barn och unga	13	20 685
Förebygga våld, mobbning och trakasserier	11	18 377
Öka jämställdhet och jämlikhet	5	9 341
Främja ett starkt föräldraskap	4	3 926
Stärka barns rättigheter	3	4 862
Öka delaktighet och tillgänglighet för äldre personer med funktionsnedsättning	1	658
Totalt	362	592 247

I det följande redovisas ett exempel på projekt som pågick under 2017 per prioriterat område.

Delaktighet i kulturlivet

Projektet Skaraborgshistorier, Studieförbundet Södra Skaraborg och Ulricehamn

15 filmer i 15 olika kommuner ska produceras av ungdomar som vill ta sig vidare med sitt filmskapande och få professionell erfarenhet. Alla historier som filmatiseras kommer att ha en historisk förankring i det geografiska område där filmen spelas in. Målet är att varje kreatörsgrupp som ska skapa en film använder sig av crowdsourcing och har med minst 10 personer som bidrar med resurser till projektet. Syftet med detta är att skapa en kontaktyta mellan det historiska kulturarv som finns i Sverige och de ungdomar som vill göra film. Detta projekt går ut på att skapa en tydlig kontext där ungdomar ska kunna producera film under semiprofessionella förhållanden för att bli självständiga kreatörer. Målet är skapa bestående sammansvetsade ungdomsgrupper där individerna är självständiga kreatörer med god branschkunskap. Alla filmer som produceras kommer att vara ett samarbete mellan kommun, studieförbund, föreningar och eventuellt företag. Efter projektet kommer verksamheten att drivas med stöd av Studieförbundets lokala avdelningar och respektive kommun.

Förebygga våld, mobbning och trakasserier

Projektet Vardagens Civilkurage, Centralasiengrupperna

Projektet syftar till att skapa möjligheter för unga personer, 15-25 år, att få verktyg för att konstruktivt hitta ett civilkurage som går att använda i olika livssituationer som de möter, exempelvis förtryck, ojämlikhet, maktmissbruk, diskriminering, orättvisor och våld. Projektet har tagit fram en pedagogisk metod i demokratiskt civilkurage där unga personer får träna sig på att hantera olika tekniker. Under projekttiden byggs det upp en riksorganisation i vilken metoden implementeras och sprids över landet.

Stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning

Projektet Funktionärsutbildning resurs, Göteborgs United Volleyboll klubb

Projektet syftar till att erbjuda personer med rörelsenedsättningar som har intresse för lagidrott att engagera sig som funktionärer och andredomare inom bland annat innebandy, ishockey och volleybollsporten. Deltagarna kan efter fullföljd utbildning med både teori och praktik få kvalificerade uppdrag som funktionärer och andredomare i spel/matcher inom ovanstående sporter. Samarbetet med SISU Idrottsutbildarna har visat att projektet har identifierat ett behov av en funktionärsutbildning centralt inom idrottsrörelsen. Genom projektet får deltagarna inte bara mer kunskaper om de olika idrotterna, de får även en mer aktiv fritid som i förlängningen förbättrar deras hälsotillstånd och möjligheter att utöka sitt sociala nätverk. Verksamheten kommer att fortsätta att drivas av föreningen och arbetsmetoderna dokumenteras och filmas fortlöpande och kommer tillsammans med framtaget material att kostnadsfritt finnas tillgängligt efter projektets slut.

Stärka barns rättigheter

Projektet Stärka det enskilda barnets rättigheter i Sverige, Barnrättsbyrå

Projektet syftar till att etablera Barnrättsbyråns idé och modell i Sverige och genom detta skapa fler oberoende instanser i Sverige dit barn och unga kan vända sig för att få hjälp med sina rättigheter. Projektets mål är att alla Sveriges barn och unga får sina rättigheter tillgodosedda i enlighet med svensk lag och FN:s barnkonvention. Projektet kommer att ta fram en handbok som beskriver idé, metod och omvärldsanalys som ett underlag för implementering av modellen. Projektet kommer att samverka med ett stort antal aktörer på både lokal, regional och nationell nivå. Efter projektets slut kommer ett underlag att finnas som används till att starta upp verksamhet på flera håll i Sverige.

Främja ett stärkt föräldraskap

Projektet Minna system, Minnamottagningen, Göteborg

Målgruppen i projektet är mammor med små barn som deltar i Minnamottagningens verksamhet. Målet är att nyförlösta eller mödrar som blir sjuka ska kunna få stöd i hemmet av en så kallad minnasystem som ska kunna ge såväl praktisk hjälp som råd och stöd i kontakt med socialtjänst eller hemtjänst. Projektet fokuserar på de mammor som lever ensamma. Föreningen kommer att samarbeta med Göteborgs kommun, Sociala resursnämnden och ambitionen är att verksamheten ska fortsätta efter projektidens slut.

Öka delaktighet och stärka demokratin

Projektet Alla vinner, Funktionsrätt Sverige

Projektet syftar till att öka delaktigheten för personer med funktionsnedsättning i standardiseringsarbete. Projektet kartlägger funktionshinder för deltagande i standardiseringsarbete, ökar medvetenheten hos andra intressenter om de perspektiv som funktionshinderrörelsen företräder samt skapar ett utbildningspaket med mentorer avsett i första hand för personer med funktionsnedsättning som engagerar sig i standardisering. Tanken är att SKA-rådet (Standardiseringens Konsument- och Arbetstagaråd) ska förvalta utbildningsmaterialet efter projektets avslut.

Främja fysisk och psykisk hälsa

Projektet Glappet, Föreningen Fanzingo

Projektet syftar till att öka möjligheterna för unga med erfarenhet av psykisk ohälsa att, utifrån sitt engagemang och sin kreativitet, hitta social gemenskap och en meningsfull sysselsättning under en återhämtningsfas. Projektet fokuserar på glappet mellan psykvård och en frisk tillvaro, sociala kunskapsglapp och glappet mellan intresseorganisationer. Föreningen Fanzingo vill tillsammans med andra verksamheter som vänder sig till målgruppen utforma en oberoende mötesplats, en scen där man ska kunna genomföra planerade evenemang som deltagarna fyller med sina kreativa uttryck, exempelvis musik, poesi, radio, samtal och utställningar. Målgruppen man vänder sig till är unga vuxna 16-30 år som har erfarenhet av psykisk ohälsa och som befinner sig i en återhämtningsfas. Man utgår från deltagarnas egna kreativa idéer och ger dem stöd i form av professionell kunskap, teknisk utrustning m.m.. Fortsättningen av projektet är tänkt att drivas av Fanzingo eller Fontänhuset Sköndal. Finansieringen av verksamheten efter projektet planeras ske genom Stadsteatern Skärholmen och försäljning av föreställningar, tv-produktioner, föreläsningar etc.

Främja etableringen på arbetsmarknaden

Projektet Vi vill bidra , Föreningen JAG

Projektets syfte är att ta fram en modell för sysselsättning för personer med omfattande funktionsnedsättningar. Målet är att det ska finnas möjlighet till arbete, utbildning och personlig karriär utanför daglig verksamhet. Tillsammans med sin handledare formar deltagaren ett individuellt arbetsschema med aktiviteter som utgår från eget intresse och förmåga. Med hjälp av sin personliga assistent ska deltagarna utföra meningsfulla arbetsuppgifter på riktiga arbetsplatser. Det individuella schemat anpassas till personens behov av habilitering och andra insatser, exempelvis sjukgymnastik, ridning och bad. I projektet ska man bygga upp lokala modeller på fem olika platser i Sverige. Handledarna söker och hittar praktikplatser. Med projektet vill man ta fram ett alternativt sätt att arbeta med sysselsättning för målgruppen. Efter projektet är tanken att det ska finansieras gemensamt av de offentliga aktörer som redan idag ansvarar för insatser till målgruppen, till exempel via ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) eller andra avtal.

Nyanländas mottagande och etablering

Projekt Integration och hållbar utveckling, Miljöverkstan

Projektet består av tre huvuddelar; äventyrsgruppen som arrangerar regelbundna aktiviteter med fokus på äventyr och naturupplevelser, ett hållbarhetsprogram med metodmaterial för skolans språkintruktionsklasser och aktiviteter riktade till boenden för ensamkommande ungdomar. Projektets primära målgrupp är ensamkommande ungdomar och andra nyanlända unga. Sekundär målgrupp är pedagoger i skolor som tagit emot nyanlända elever samt personal vid HVB-boenden. Efter projekttiden ska metodmaterialet användas i skolor och boenden för ensamkommande och äventyrsgruppen drivs vidare genom volontärer inom Miljöverkstan.

Öka jämställdhet och jämlikhet

Projektet Perspektivbyrån-normkritiska metoder för likabehandling, Sensus Studieförbund, Norra Norrland

Syftet med projektet är att förebygga och motverka diskriminering av barn samt utveckla metoder som bidrar till att skapa jämlika och tillgängliga kultur- och fritidsmiljöer. Metoderna som utvecklas utgår från ett barnperspektiv och används för att främja barns och ungas jämlika deltagande. Samtidigt kommer de gynna ett jämlikt deltagande hos alla som besöker verksamheterna. Projektet jobbar med alla diskrimineringsgrunderna. Målgruppen är i första hand barn mellan 6 och 16 år och i andra hand kommunala kultur- och fritidsverksamheter, föreningsliv och andra aktörer som jobbar med normkritiska frågor, skolpersonal samt föräldrar och andra nära vuxna. Projektet genomförs i samverkan med ett flertal simhallar och bibliotek i Skellefteå, Sorsele och Umeå. De arbetssätt som tas fram kommer efter projektiden att användas av de medverkande organisationerna. Metoderna kommer därtill att tillgängliggöras och spridas till andra aktörer som vill jobba med planmässig likabehandling ur ett barnperspektiv, både offentliga aktörer och inom det civila samhället.

Öka delaktighet och tillgänglighet för äldre personer med funktionsnedsättning

Projektet Äldre hiv-positivas livssituation, Hiv-Sverige

Hiv-Sverige ska tillsammans med lokala medlemsföreningar och två offentliga aktörer synliggöra och förbättra äldre hivpositivas livssituation i Sverige. De ska jobba med delaktighet, psykisk hälsa/ohälsa, gemenskap och stärkande fritidsaktiviteter. Projektet ska producera ett kunskapsunderlag om äldre hivpositivas situation i Sverige, utveckla handlingsplaner och förslag till insatser, kompetensförstärkning, bemötande med mera kring äldre hivpositivas situation i Sverige. Projektets primära målgrupp är äldre personer med hiv i Sverige. Andra målgrupper som berörs av projektet är personal inom vård och äldreomsorg, föreningsaktiva inom intresseorganisationer som möter hivpositiva samt politiker och tjänstemän inom stat, kommun och landsting. Projektet kommer att resultera i material och handlingsplaner som Hiv-Sverige, lokalgrupperna och samarbetspartnerna driver vidare inom respektive ordinarie verksamhet.

Stärka inflytandet för barn och unga

Projektet Podden Osynligt sjuk, Riksförbundet Cystisk Fibros

Syftet med projektet är att förebygga psykisk ohälsa för barn och unga som lever med cystisk fibros (CF) eller primär ciliär dyskinesi (PCD). Projektet avser att stärka målgruppens självkänsla, ge ökad kunskap och skapa större delaktighet i ett socialt sammanhang. Barnen och ungdomarna ska planera och producera en podcast, där de själva bestämmer ämnena som tas upp och vilka som ska intervjuas. På det sättet ska de nå ut till andra barn och unga, med och utan CF eller PCD, samt till föräldrar, partners, syskon och personal inom vården, försäkringskassan och Arbetsförmedlingen etc. Den primära målgruppen är cirka 400 barn och unga, med CF eller PCD, i åldern 10-25 år. I projektet deltar omkring 30 barn och unga aktivt i planering och genomförande av aktiviteter. Podden ska leva vidare efter projektet.

Arvsfondens stöd fördelat per organisationskategori

Ansökningarna till Arvsfondsdelegationen kommer från ett brett spektra av organisationer och föreningar runt om i landet. Allt från stora etablerade och välkända intresseorganisationer till små lokala idrottsföreningar. Trots att det inte helt går att renodla görs ändå ett försök till kategorisering för att få en bild av vilka organisationer och föreningar som beviljas medel ur Allmänna arvsfonden.

Tabell 19 visar vilka typer av organisationer som står som ansvariga projektägare för de projekt som fick finansiering ur Allmänna arvsfonden under 2017. I varje projekt finns det dock ett antal andra organisationer som medverkar som samarbetspartner. Tre av fyra projekt är konkreta samarbeten mellan ideella organisationer och offentliga aktörer så som skolor, fritidsförvaltningar, sjukhus, socialtjänsten med mera. Vissa organisationer har under året fått stöd till fler än ett projekt. I bilaga 2 redovisas samtliga organisationer som fick stöd ur Arvsfonden under 2017.

Idrottsföreningar är likt föregående år den kategori organisationer som erhållit flest bifall. En stor andel av projekten som bedrivs av idrottsföreningar är lokalstöd. Idrottsföreningarna som fått stöd avser främst att utöka sina verksamheter med flera aktiviteter och att nå nya målgrupper, bland annat personer med funktionsnedsättning, unga som inte är föreningsaktiva och nyanlända barn och ungdomar. Flera organisationer uppger också mer övergripande mål med sin idrottsverksamhet som exempelvis ökad kunskap om jämställdhet, minska fördomar, fadderverksamhet och minska utanförskap. Ett sätt att nå fler barn och unga är att anordna prova-på-dagar, spontanidrott och att låna ut utrustning. För att nå målet med sin verksamhet samarbetar många av organisationerna med andra föreningar och offentliga verksamheter så som skolor, omsorgerna och boenden för asylsökande.

Som tidigare år är funktionshinderorganisationerna den kategori av organisation som får näst mest projekt finansierade av Arvsfonden. Två områden, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och psykisk ohälsa utmärker sig med flera projekt. Föreningen Attention genomför sex projekt runt om i landet.

Den tredje största kategorin är kulturföreningar som i sina projekt ofta vänder sig till personer med funktionsnedsättning och till nyanlända barn och ungdomar. Med kulturen som redskap ges människor möjlighet att få en röst i samhället och gestalta sina erfarenheter och drömmar, bana väg ut i arbetslivet, få struktur i sin vardag och bryta med utanförskap. Majoriteten av projekten samverkar med andra föreningar och offentlig sektor som Migrationsverket, skolor, omsorgerna, psykiatri och Arbetsförmedlingen.

En tredjedel av de projekt som genomförs av studieförbunden har personer med funktionsnedsättning som målgrupp. Projekten ska tillsammans med målgruppen undersöka och prova olika arbetssätt för inkludering- och empowermentprocesser. Förutom att driva egna projekt är studieförbunden ofta samarbetspartners till andra arvsfondsprojekt.

Offentliga huvudmän kan söka medel ur fonden om det sker i samverkan med en ideell förening. Majoriteten av de projekt som under året beviljats medel har barn och unga med funktionsnedsättning som målgrupp. I samtliga fall där projekten drivs av offentliga huvudmän genomförs projekten i nära samarbete med ideella organisationer, så som funktionshinderorganisationer och kulturföreningar. Flera av projekten som drivs av offentliga huvudmän handlar om att ta fram nya arbetssätt och pröva nya metoder.

Tio projekt från organisationer bildade på etnisk grund har beviljats medel under året. Organisationerna har beviljats medel för verksamheter som rör identitetsarbete och information om det svenska samhället. Majoriteten av projekten samarbetar med andra organisationer och offentlig sektor.

Inom kategorin övrigt återfinns ett brett spektrum av organisationer som ägnar sig åt vitt skilda verksamheter.

Tabell 19: Antal bifallsbeslut fördelat på olika kategorier av organisationer

Organisationskategori	Antal bifallsbeslut	Summa, Tkr
Övrigt	83	123 033 264
Idrottsföreningar	82	141 092 127
Funktionshindersorganisationer	62	100 524 593
Kulturföreningar	37	56 301 613
Studieförbund	34	50 026 699
Stiftelser	24	43 781 814
Ungdomsorganisationer	14	31 537 947
Offentliga huvudmän	11	13 999 168
Sociala organisationer	10	19 512 078
Organisationer bildade på etnisk grund	10	15 794 028
Trossamfund	1	665 000
Universitet och högskolor	1	500 534
Totalt	369	596 768 865

Fördelning av lokalstöd

Antalet beviljade projekt och fördelade medel inom lokalstödet minskade 2017 jämfört med 2016 (se tabell 20). Detta kan till viss del förklaras med att kanslifunktionen under en period var underbemannad.

Tabell 20: Fördelning av lokalstöd

	2017	2016	2015	2014	2013
Antal lokalstödsprojekt	53	69	55	67	45
Beviljade lokalstödsprojekt (mkr)	113	148	105	118	86

Historiskt sett är det främst idrottsföreningar som söker och får lokalstöd. Av de organisationer som fick bifall under 2017 var 85 procent idrottsföreningar.

De idrotter som är vanligast förekommande bland lokalstödsprojekten är ungefär desamma som under 2016. En betydande andel av projekten har fokus på tillgänglighetsanpassning för personer med funktionsnedsättning. Hästsport dominerar, följt av golf, fotboll samt olika typer av anläggningar för spontanidrott. Bland de fem projekt som beviljats de högsta bidragen återfinns fyra fotbollsprojekt. Det är glädjande att konstatera att några verksamhetstyper som relativt sällan erhåller stöd ur fonden fick stöd under 2017. Exempel på det är klätterlubbar och alpina föreningar. En tydlig trend är dessutom att padel ökar.

Föreningar i alla län från norr till söder, med undantag för Östergötlands län, har tagit del av lokalstödet under 2017. Några exempel är Tyresö ryttarförening, Dorotea IF, Hallands astronomiska sällskap, Ölands klätterklubb, FUB Östra Blekinge och Moheda sockens hembygdsförening. Precis som under 2016 fick Västra Götalands län flest ansökningar beviljade (se tabell 21).

Tabell 21: Regional fördelning av beviljade medel till byggnation av lokaler och anläggningar (s.k. lokalstöd)

Län	Antal beviljade ansökningar	Summa, Mkr
Västra Götaland	8	16
Jönköping	6	12
Värmland	4	9
Kalmar	4	3
Skåne	3	6
Blekinge	3	5
Västmanland	3	5
Gävleborg	2	10
Västerbotten	2	8
Stockholm	2	6
Örebro	2	6
Dalarna	2	6
Uppsala	2	5
Norrbottn	2	5
Jämtland	2	4
Halland	2	2
Västernorrland	1	2
Gotland	1	2
Södermanland	1	1
Kronoberg	1	1
Östergötland	0	0
Totalt	53	113

Andel organisationer som inte sökt medel ur Allmänna arvsfonden tidigare

Av de organisationer som beviljades medel ur Allmänna arvsfonden för nya projekt under 2017 hade 63 procent inte fått medel ur fonden tidigare (enligt genomgång av

bifallsbesluten fr.o.m. 2004). Under 2016 var motsvarande siffra 64 procent. En analys av de ansökningar som inkom under 2017 visar att 50 procent av de organisationer som sökte medel ur Allmänna arvsfonden inte hade sökt medel ur fonden tidigare (enligt genomgång av ansökningar inkomna fr.o.m. 1994). För 2016 var motsvarande siffra 54 procent.

Fördelning av stöd genom särskilda satsningar

Arvsfondsdelegationen kan uppmärksamma en specifik målgrupp eller ett angeläget område genom särskilda satsningar. En särskild satsning innebär att Arvsfonden under en period fokuserar särskilt på området eller målgruppen. Projekten inom de särskilda satsningarna utvärderas gemensamt av en extern utvärderare. Under tiden satsningen pågår genomförs särskilda kommunikationsinsatser för att få in fler ansökningar som överensstämmer med satsningens inriktning och syfte. I övrigt gäller samma krav som för övriga projekt. I detta avsnitt redovisas kortfattat den satsning som pågick under 2017, den s.k. Nyanländasatsningen.

Nyanländasatsningen

Satsningen ska bidra till att underlätta nyanlända barns och ungdomars etablering och delaktighet i samhället. Arvsfondsdelegationens målsättning är att fördela 400 miljoner kronor till 150 projekt under perioden 2016 - 2018. Satsningen lanserades i mars 2016 efter det att regeringen i sin skrivelse till riksdagen (Skr. 2014/15:132) uppmärksammat behovet av en sådan satsning. Projekt inom satsningen ska utveckla nya metoder eller verksamheter med och av målgruppen nyanlända barn och ungdomar. Projekten ska skapa möten mellan etablerade barn och unga och nyanlända och stärka målgruppens nätverk och möjligheter till språkträning.

2017 erbjöd Arvsfonden idéworkshops med föreningslivet i små kommuner som tagit emot förhållandevis många asylsökande och nyanlända. Under året besöktes Lessebo och Norberg/Fagersta. Ett 60-tal föreningar fick genom dessa träffar information om satsningen samt möjlighet att diskutera sina projektidéer med en handläggare. Länsstyrelserna har varit en bra kanal för information och träffar med föreningsliv som vill arbeta för inkludering och Arvsfonden har deltagit vid flera konferenser med inriktning på medel för integrationsprojekt. Vid Barnrättsdagarna i Örebro i april 2017 genomfördes ett välbesökt seminarium där två projekt med inriktning på nyanlända barn och unga presenterade sina verksamheter. Det ena deltagande projektet var OTTO – vägen vidare, en mötesplats i Malmö som drivs av Ensamkommandes Förbund. Det andra projektet var Odlingslotter och barnens zoo på Restad gårds flyktingboende. Projektet drivs av Hushållningssällskapet Väst.

2017 beviljades totalt 91 miljoner kronor, varav 51 mkr gick till 38 nya projekt. Sedan satsningen lanserades 2016 har därmed 85 projekt beviljats totalt 175 miljoner kronor.

Det finns fortsatt en stor variation vad gäller teman för de beviljade projekten. Projekten arbetar bland annat med jämställdhet, entreprenörskap, odlingsprojekt, vatten- och simträning, friluftsliv, sex- och samlevnad, sport och fritid, hälsofrämjande aktiviteter, formgivning samt språkträning genom sång, film- och skivrarverkstäder. Arvsfonden har

under året sett en ökning av antalet ansökningar för projekt som till del riktar in sig på målgruppen barn och unga som lever i Sverige utan kontakt med myndigheter. Psykisk ohälsa bland asylsökande och nyanlända är ett annat område som förefaller ha ökat under året. Effekterna av den tillfälliga asyllagen med ett minskat antal asylsökande, i kombination med att många nyanlända fått flytta runt både under och efter asylprocessen, har varit en utmaning för projekten. Både när det gäller att skapa kontinuitet och trygghet, liksom i planeringen av projektaktiviteter.

Nedan redovisas två av projekten inom satsningen

Slöjd Lab

Projektet drivs av föreningen Sätergläntan institutet för slöjd och hantverk som tillsammans med lokala aktörer vill starta kreativa verkstäder i fyra bostadsområden i Borlänge. Där ska ungdomar mellan 12-16 år mötas genom skapande aktiviteter inom slöjd. Syftet med projektet är att bidra till ökad integration. Målsättningarna är möten mellan ungdomar, möten över generations- och kulturgränser och ökade möjligheter till arbete inom hantverksyrken. Deltagarna rekryteras via prova-på tillfällen, skola, fritidsgård och samarbetspartners. Lärare från Sätergläntan är handledare i verkstäderna det första året. Parallellt rekryteras handledare från lokalsamhället och ungdomar utbildas till att bli handledare från och med projektets andra år. Efter projektet ska verkstäderna permanentas och drivas vidare inom konceptet Slöjd Lab med mötesplatser, studiecirkel, handledning och utbildning.

Songlines

Projektet drivs av föreningen Jeunesses Musicales International. I bred samverkan med många aktörer utvecklar projektet metoder och strategier för att nå, möta och engagera nyanlända ungdomar. Över hela landet ges unga nyanlända, i första hand ensamkommande, tillgång till musikaktiviteter. Arbetet tar sin utgångspunkt i den starka tradition som Sverige har av att erbjuda unga människor musikaktiviteter. I samarbete mellan många olika organisationer utvecklas metoder som innebär ökade möjligheter till integration genom utövandet av musik. Projektet genomför workshops på boenden, i skolor och i miljöer där ungdomar som nyligen kommit till vårt land återfinns. Syftet med dessa workshops är att visa på det lokala utbudet. Ungdomarna ges i projektet stöd för att delta i musikalivet som musiker, volontärer och arrangörer. Under första året utvecklas metoderna i sex regioner. Under andra och tredje året sprids projektet till resten av landet. Som stöd i spridningsarbetet tas det bland annat fram filmer och en rapport. Efter projektets slut blir Songlines ett program inom den internationella organisationen Jeunesses Musicales International.

Songlines fick stor internationell uppmärksamhet sommaren 2017 då Polarprisvinnaren Sting valde att skänka hela prissumman på cirka en miljon kronor till projektet.

6. KONTROLL AV ARVSFONDSMEDLENS ANVÄNDNING

För att säkerställa att arvsfondsmedlen används på rätt sätt genomförs flera kontroller av den organisation som söker finansiering ur Arvsfonden och av det projekt som ska genomföras.

För att stärka den interna styrningen och kontrollen inrättades 2012 en controllerfunktion. Sedan årsskiftet 2017/2018 består funktionen av tre medarbetare. De övergripande arbetsuppgifterna är att kontrollera hur arvsfondsmedlen använts samt vara stöd till de organisationer som erhållit medel ur Allmänna arvsfonden och till kanslifunktionens handläggare i frågor som rör projektens ekonomiska budgetering och redovisning.

Nedan beskrivs de insatser som görs för att säkerställa kontrollen av arvsfondsmedlens användning. Arbetet görs av såväl kanslifunktionens handläggare och controllers, som av godkända och auktoriserade revisorer.

Kontroll inför beslut om stöd

Innan Arvsfondsdelegationen fattar beslut om stöd genomförs följande kontroller av den stödsökande organisationen och den planerade verksamheten:

Referenstagning

Referenser tas på organisationen, det planerade projektet och verksamheten genom kontakt med till exempel kommunen, andra etablerade samhällsaktörer och samarbetspartners.

Bakgrundskontroll

Kanslifunktionen kontrollerar om den sökande tidigare sökt medel ur fonden, och huruvida det ledde till ett arvsfondsfinansierat projekt eller blev ett avslag. Är organisationen inte känd sedan tidigare görs, förutom referenstagning enligt ovan, en kontroll av vad som anges om och av organisationen på internet. En del av denna kontroll är exempelvis en översiktlig granskning av sökande organisations hemsida.

Behörighetskontroll

Organisationens stadgar, årsredovisning och protokoll går igenom.

Budgetkontroll

Kanslifunktionens controllers går igenom samtliga projekts budgetar i syfte att få en samstämmig bedömning av projektens kostnader och mer kostnadseffektiva projekt.

Skattekontroll

Skattekontroll genomförs för att kontrollera skatteregistrering och om organisationen har några obetalda skulder eller betalningsanmärkningar.

Dialog med den sökande och projektets samarbetsorganisationer

Innan ett beslut om ett bifall fattas har ansvarig handläggare alltid en dialog med den sökande organisationen och de centrala samarbetsorganisationerna. Viktiga delar i dialogen är målgruppens delaktighet i projektet, förutsättningarna för att genomföra projektet, olika sätt på vilket verksamheten är tänkt att leva vidare efter projektets slut samt projektets finansiering.

Kontroll efter beslut om stöd

När en organisation har fått pengar ur fonden görs flera olika slags kontroller av projektet och den stödmottagande organisationen.

Introduktionsdag för nya projekt

För att ge projekten bra förutsättningar för att genomföra sin verksamhet enligt de krav och villkor som Arvsfonden ställer på dem, är projektledare för samtliga nya projekt med på en obligatorisk introduktionsdag. Vid introduktionsdagen informeras om bland annat om Arvsfondens generella villkor och vilka åtgärder som vidtas i fall stödmottagarna bryter mot dessa. Det är också ett tillfälle för handläggare att träffa företrädaren för samtliga projekt.

Arvsfondens generella villkor

I de generella villkoren står bland annat beskrivet vad Arvsfondens pengar inte får användas till. Den stödsökande organisationen bekräftar i sin ansökan att de läst och godkänt de generella villkoren. När den stödmottagande organisationen senare begär utbetalning av (rekvirerar) projektstöd, blir Arvsfondens villkor bindande. Om den stödmottagande organisationen inte använder pengarna i enlighet med ansökan eller villkoren, kan organisationen bli återbetalningsskyldig. I de fall där Arvsfonden misstänker brott görs polisanmälan, vilket inte har förekommit under 2017.

Handläggaren har kontinuerlig kontakt med pågående projekt

Handläggarna använder ett coachande arbetssätt vilket innebär en löpande dialog under hela projektperioden med projektledare och andra representanter för den stödmottagande organisationen. Handläggarna genomför också projektbesök på plats. Under 2017 genomförde handläggarna platsbesök hos 117 projekt runt om i landet. Ett antal av dessa platsbesök genomfördes tillsammans med controllerfunktionen.

Transparens om projekten

På Arvsfondens webbplats har alla projekt- och lokalstöd en egen sida. Syftet med projektsidorna är informera om vilka projekt som har fått medel ur Arvsfonden och hur de ska användas.

Årlig redovisning

Sedan 2016 fattar Arvsfondsdelegationen fleråriga beslut för projektstöd. Det betyder att ett projekt får en budgetram för hela projektperioden, det vill säga upp till tre år. Efter varje genomfört projektår ska stödmottagaren skicka in en årsrapport samt en plan för nästkommande år i projektet. Då görs samma typ av kontroller som inför det första beslutet. Årsrapporten godkänns av enhetschefen innan projektet kan rekvirera medel för

nästkommande projektår. Vid större förändringar i projektet krävs ett tilläggsbeslut från Arvsfondsdelegationen. Efter det sista projektåret görs en särskild slutrapport.

Lokalstöd redovisar sina projekt när byggnationen är klar, senast två år efter beslut.

Projekten granskas av en revisor

Samtliga projekt granskas av en godkänd eller auktoriserad revisor utifrån Arvsfondens anvisningar för revisorer. I granskningsrapporterna framgår bland annat om projektens rapporterade kostnader överensstämmer med budgetposterna i Arvsfondsdelegationens beslut. Revisorerna ska även göra iakttagelser bland annat ifall de utbetalda medlen inte hållits avskilda, om kostnader som inte är stödberättigade enligt Arvsfondens villkor finns upptagna eller om det inte finns en fastställd attestordning.

Kontrollbesök

Arvsfondsdelegationens mål är att tio procent av de projekt- och lokalstöd som beviljas under föregående år besöks av kanslifunktionens controllers. Syftet med de så kallade kontrollbesöken är både att vara ett stöd i ekonomiska frågor, och att granska att Arvsfondens pengar har använts på ett riktigt och effektivt sätt.

Urvalet av vilka projekt som besöks sker delvis slumpmässigt och delvis utifrån en risk- och väsentlighetsbedömning. Kontrollbesöken sker alltid på plats hos projekten.

Under 2017 har controllerfunktionen utfört 35 kontrollbesök vilket motsvarar 8 procent av fattade bifallsbeslut 2016.

Controllerfunktionen har granskat 12 projekt i kategorin slump under året. Fyra av dessa avsåg lokalstöd och åtta projektstöd. I fyra (33 procent) av projekten gjordes iakttagelser som krävde åtgärd från stödmottagarens sida. Exempel på åtgärder som stödmottagarna fått vidta är att återföra medel för kostnader som felaktigt belastat projektet. I kategorin risk och väsentlighet granskade controllerfunktionen 23 projekt under året. Sex stycken av dessa avsåg lokalstöd och 18 projektstöd. I sju (30 procent) av besöken gjordes iakttagelser som krävde åtgärd från stödmottagarens sida. Exempel på åtgärder som stödmottagaren fått vidta är rättelse eller återbetalning av kostnader som inte är godkända enligt de generella villkoren för projektstöd ur fonden. Tre av kontrollbesöken under 2017 ledde till att projektet avbröts (beslut om två av dessa togs av Arvsfondsdelegationen i februari 2018).

I samtliga övriga fall har projekten, med mindre avvikelser, utförts enligt plan och i enlighet med beviljad budget. Inga försök till bedrägerier har upptäckts. I nästan alla besökta projekt har proaktiva och stödjande insatser gjorts av controllerfunktionen. Proaktiviteten har bestått i att felaktigheter som upptäckts har korrigerats innan redovisningen granskats av revisor. De stödjande insatserna har bestått i exempelvis rådgivning i bokföring eller stöd inför redovisning.

Under hösten 2017 genomfördes en enkätundersökning med syfte att följa upp projektmedarbetarnas upplevelse av kontrollbesöken. Samtliga föreningar som fått

besökts mellan januari 2016 och september 2017 ingick i undersökningen. Svarsfrekvensen var 71 procent (svar från 54 av 71 organisationer) och på frågan ”Vad är din sammanfattande uppfattning av arvsfondens besök” svarade 83 procent bra eller mycket bra (5 eller 6 på en sexgradig skala).

Lokalstödsuppföljning

Samtliga organisationer som har fått lokalstöd från Arvsfonden förbinder sig att bedriva verksamheten minst tio år. Denna uppföljning görs vid två tillfällen, efter fyra år respektive efter tio år.

2017 års uppföljning av lokalstöd som beslutades för tio år sedan omfattade 19 organisationer och visade att 18 av dem fortfarande bedriver den verksamhet de fått bidrag för. Ett projekt avbröts i förtid, resterande medel återbetalades till fonden och ärendet avskrevs, detta gjordes 2013. I fyraårsuppföljningen som omfattade 48 projekt, visade uppföljningen att samtliga organisationer bedriver den verksamhet som de fått bidrag för.

Under 2017 gjordes ett överlämnande till Kammarkollegiet för återkrav av utbetalt lokalstöd beslutat 2014. Anledningen till överlämnandet var att byggnationen inte kunde fullföljas och att redovisningen av projektet inte inkom i sin helhet.

7. KOMMUNIKATION

Under 2017 har ett intensivt arbete genomförts för att öka kännedomen och kunskapen om Allmänna arvsfonden och dess verksamhet. Det är främst via de digitala kanalerna som kommunikationsaktiviteterna sker. En medveten förflyttning har gjorts till att kommunicera mer via sociala medier än via den egna webbplatsen, och även att i större utsträckning använda video och rörlig bild i kommunikationen. Men även en tryckt produkt, Demokratihandboken, har tagits fram under året och fått både stor och bred spridning.

Arvsfonden i sociala medier

Arvsfonden finns i dag på Twitter och Facebook. Under 2018 finns en ambition att starta upp även på Instagram.

Ökad närvaro och räckvidd

Både närvaron (antalet inlägg) och räckvidden (antalet personer som nås) av Arvsfondens kommunikation på sociala medier har ökat under 2017. I snitt har 1,9 inlägg per dag publicerats i de sociala medierna, jämfört med 1,6 inlägg per dag under 2016. Antalet unika användare som har nåtts av Arvsfondens budskap på Facebook uppgår under 2017 till cirka två miljoner, vilket motsvarar en ökning med 94 procent om man jämför med 2016.

Fler följare

Det har skett en stadig ökning av antal personer som väljer att aktivt följa Arvsfonden i de sociala kanalerna. Arvsfondens Facebook-sida ökade under 2017 till 5086 följare, en ökning med 37 procent jämfört med 2016. Arvsfondens Twitter ökade till 1447 följare, en ökning med 40 procent jämfört med 2016.

Arvsfondens nyhetsbrev

Syftet med Arvsfondens nyhetsbrev är att öka kännedomen och fördjupa kunskapen om Allmänna arvsfonden och hur fondens medel används.

Ökad frekvens

Under 2017 ökade frekvensen på utskick av Arvsfondens nyhetsbrev så att det skickas ut med tio utgåvor per år, från tidigare sex.

Fler prenumeranter

Målsättningen är att öka antalet prenumeranter på nyhetsbrevet, och det har kontinuerligt gjorts insatser för att samla in nya prenumeranter. Under 2017 har antalet prenumeranter på nyhetsbrevet ökat till 3962, vilket är en ökning med 150 procent jämfört med föregående år.

Utvärdering av arvsfonden.se

Under 2016 utvecklades webbplatsen arvsfonden.se med syftet att bli mer coachande och stödjande för den som vill veta mer om Arvsfondens verksamhet eller funderar på att söka pengar för ett projekt. Denna förändring av arvsfonden.se har under 2017 följts upp genom

en webbaserad kundundersökning där webbplatsens besökare har fått svara på ett antal frågor och ge sitt helhetsbetyg av arvsfonden.se.

Resultatet var att 72 procent av respondenterna gav webbplatsen betyget fyra eller fem på en femgradig skala, vilket bekräftar att den omgjorda arvsfonden.se fyller sitt syfte.

Arvsfonden i media

För andra året i rad publicerade Arvsfonden sin Projektbarometer. Då Arvsfonden har som mål att vara till för hela Sverige och att det ska starta minst ett nytt projekt i varje län varje år, är syftet med Projektbarometern att visa hur fördelningen av projektstöd ser ut länsvis. Projektbarometern för utdelade medel 2016 resulterade i 105 publiceringar med ett beräknat annonsvärde av 3 449 416 kronor. Som det framgår av tabell 22 så har Arvsfondens exponering och genomslag i redaktionella medier ökat de senaste tre åren. (Källa: Statistisk årsrapport 2017 framtagen av Retriever)”

Rapporteringen kring Arvsfonden i redaktionella medier har ökat markant under de senaste åren. De medier som skriver mest om Arvsfonden hör till kategorin Prioriterad landsortspress.

Tabell 22: Exponering och genomslag i redaktionella medier, nyckeltal

Nyckeltal	2015	2016	2017
ANTAL ARTIKLAR	2 256	2 415	2 906
RÄCKVIDD (MILJ)	118	102	144,5
DELNINGAR FACEBOOK	63 802	70 876	114 767
DELNINGAR TWITTER	2 107	712	3 878

Demokratihandboken

Trycksaken ”Demokratihandboken – prata, lyssna, förändra!” lanserades den 3 oktober 2017. Syftet med Demokratihandboken är att öka kännedomen om Allmänna arvsfonden genom att inspirera och locka medborgare att bli nyfikna på sina demokratiska rättigheter, samt att visa hur man kan bli delaktig och vara med och påverka genom en förening – där kopplingen till Arvsfonden som möjliggörare finns. Målgrupperna är föreningar, landsting, kommuner, skolor och engagerad allmänhet. Under 2017 har boken spridits i strax över 10 300 fysiska exemplar och laddats ner digitalt från arvsfonden.se nästan 2 000 gånger.

Rörlig bild och film

Under 2017 har en betydligt större del av Arvsfondens kommunikation skett genom användning av rörlig bild och video. Rörlig bild premieras i de sociala kanalerna så att det blir lättare att nå ut till fler, och för många är det också lättare att ta till sig budskap genom rörlig media jämfört med skriven text.

50 projektfilmer

Under slutet av 2016 påbörjades arbetet med att producera filmer om 50 olika

arvsfondsprojekt, där projekten själva fick berätta om sin verksamhet. Filmerna blev klara under mars 2017 och har kommunicerats ut och spridits under året. Främst i sociala medier men även på webbplatsen arvsfonden.se. De första tolv filmerna handlade om projekt som riktade sig till personer med funktionsnedsättning, och publicerades under en fyraveckors-period i samband med att Arvsfondens satsning Egen Kraft avslutades. Efter sex veckor hade filmerna visats över 350 000 gånger.

Så söker du pengar ur Arvsfonden – två instruktionsfilmer

I början av 2017 färdigställdes två instruktionsfilmer om hur du söker pengar ur Allmänna arvsfonden. I den ena filmen berättar en handläggare från Arvsfonden om hur en ansökan går till och vad som gäller. Den andra filmen tar upp samma ämnen men det är en projektledare från ett arvsfondsprojekt som berättar hur det går till när man söker. Filmerna har publicerats i alla Arvsfondens digitala kanaler och är en del i arbetet med att avdramatisera sökprocessen och vara stödjande gentemot den som funderar på att söka pengar för ett projekt.

Livesändningar

Flera livesändningar via sociala medier har genomförts under 2017. De två utvärderingsseminarier (Egen Kraft och Kärleken är fri) som Arvsfonden arrangerade under året livesändades på både Twitter och Facebook. Även flera seminarier som Arvsfonden har hållit på konferenser under året har livesänts på Facebook, bland annat ett seminarie från Barnrättsdagarna i Örebro samt från MR-dagarna i Jönköping.

8. UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING

De utvärderingar som Arvsfondsdelegationen initierat utförs av forskare inom det aktuella området. Utvärderingarna visar att de erfarenheter och kunskaper som det civila samhällets organisationer genererar i stor utsträckning tas tillvara både i organisationer, offentlig sektor och i forskningsvärlden. Det civila samhällets organisationer utvecklar sitt organisationskapital, gör nya upptäckter inom sitt område, utökar sina målgrupper och skaffar nya samtalspartners. Och allra viktigast - projekten utvecklar metoder och verksamheter som kommer Allmänna arvsfondens tre målgrupper till godo.

De genomförda studierna visar på projektens möjligheter att skapa mötesplatser och ge nya positiva förebilder för människor som lever i utanförskap. Utvärderingarna ger många exempel på hur det civila samhällets organisationer kan stärka människors livsvillkor, för att på så sätt försöka åstadkomma en förändring. Studierna visar även på möjligheterna, men ibland även svårigheterna, som finns i organisationers partnerskap med offentliga aktörer. Rapporterna belyser även hur projekt synliggör samhällsproblem som tidigare inte uppmärksammats, samtidigt som projekten i sig genererar kunskap. Kunskaper som enligt forskarna ibland kan anses vara banbrytande för utvecklingen inom det aktuella området. Men studierna visar också på kortsiktiga ekonomiska lösningar, organisatoriska hinder i mötet med den offentliga sektorn och en allt mer komplex och svårhanterlig social utsatthet i samhället som påverkar projektens möjlighet att genomföra sitt arbete.

Flera utvärderingar lyfter också de komplexa situationer som många projektmedarbetare möter. Projektmedarbetare förväntas ha förmågan att engagera, mobilisera och tydliggöra för att kunna organisera arbetet. Det krävs också att de ska lyssna, känna av situationer och anpassa arbetet efter situationen och att kunna tala med människor, både i målgruppen och från andra samarbetsparterna och myndigheter. Många projekt är dessutom personberoende och därmed sköra om projektmedarbetare slutar innan projektet är avslutat.

Projekten leder till att nya arbetsmetoder och verksamheter, nya hjälpmedel, förbättrade former för delaktighet med mera sprids vidare och till betydande andel blir reguljär verksamhet finansierad av offentliga eller andra medel. På det sättet blir projekten investeringar i samhället, som kommer Allmänna arvsfondens målgrupper till del även långt efter det att finansieringen ur fonden upphört.

Att ta tillvara kunskaper och erfarenheter

Arvsfondsdelegationens strategi för uppföljning och utvärdering följer pengarnas väg från inkommen ansökan fram till avslutat och redovisat projekt. Syftet är att ta tillvara kunskaper och erfarenheter från inkomna ansökningar och beviljade projekt. Strategin genomförs i tre steg; uppföljning, utvärdering och erfarenhetsspridning och utgår från ett antal övergripande frågeställningar: Vilka spår lämnar Allmänna arvsfondens pengar och under vilka betingelser lämnar pengarna spår? Vilka framkomliga vägar och vilka hinder stöter projekten på? Hur upplever målgrupperna insatserna? Vilka roller har målgruppen i projekten och hur får de en röst? Hur många har deltagit i den aktuella verksamheten?

Synen på projekt

Projektverksamhet handlar om att pröva något nytt, vilket gör att projekt till sin natur både är komplexa och oförutsägbara. Arvsfondsprojekt bedrivs dessutom inom den ideella sektorn, där organisationer och föreningar verkar under olika förutsättningar. Bland de projekt som erhåller medel ur fonden återfinns gamla och nya organisationer, föreningar med fast anställda och projektanställda, avlönade och oavlönade, utbildade och outbildade. Uppföljnings- och utvärderingsverksamheten belyser därför projektens verksamhet ur olika perspektiv som till exempel organisationens, medarbetarnas, och projektdeltagarnas. En annan viktig aspekt är jämställdhetsperspektivet. Genom att belysa verksamheterna från olika perspektiv kan strategin synliggöra värdefull *kunskap om* och *ge förståelse för* det civila samhällets organisationers insatser och betydelse i samhället.

Uppföljning av enskilda projekts överlevnad

Organisationer och föreningar som beviljas medel ur Arvsfonden ska efter varje avslutat projektår lämna in en redovisning av projektet. De avslutade projektens slutredovisningar granskas särskilt och grupperas sedan i fyra olika kategorier utifrån vilka spår projekten lämnar (se nedan). Kategoriseringen görs dels utifrån slutredovisningen och dels utifrån kompletterande diskussioner med de avslutade projekten. Den slutliga kategoriseringen görs minst fyra månader efter det att stödet ur Arvsfonden upphört. Syftet med granskningen av slutredovisningarna är att kontrollera att medlen används för avsett ändamål, att följa upp i vilken omfattning projekten lever vidare samt ge kunskap om under vilka betingelser Allmänna arvsfondens pengar lämnar spår. Under 2017 har totalt 155 projektstöd slutredovisats och kategoriserats enligt nedan.

Lokalstödsprojekten ingår inte i överlevnadskategoriseringen som redovisas i det följande. Redovisning av den tio respektive fyra års uppföljning som görs av lokalstöden redovisas under rubriken Kontroll av arvsfondsmedlens användning (sid 35).

Kategori 1 – Projekt som inte lämnar några spår

I kategori 1 ingår de projekt som inte lyckades genomföra den verksamhet som de hade beviljats medel för. Sex av de slutredovisade projekten hamnade i denna kategori. Anledning till att projekten inte lyckades var bland annat att de inte var tillräckligt förankrade i den egna organisationen och eller i de planerade samarbetsorganisationerna. Uppföljningar av denna kategori projekt visar dock att de erfarenheter som gjordes inom projekten i vissa fall ligger till grund för föreningens fortsatta utvecklingsarbete.

Kategori 2 – Projekt som genomfört den verksamhet som planerats

I denna kategori återfinns de projekt som har gjort det som stod i deras projektplan, men som inte på ett tydligt sätt lever vidare efter projektets slut. Majoriteten av dessa projekt handlar om att utifrån erfarenheter från målgruppen ta fram metoder, handledningar och kunskap. Ämnena kan variera och omfatta exempelvis cystisk fibros, dyslexi eller läs-skrivsvårigheter och stöd vid suicid samt olyckshändelse.

Projekten i denna kategori har genomförts enligt plan men har vid redovisningstillfället inte lämnat några synliga spår i det fortsatta arbetet. Enligt projekten krävs det mycket

tid för att sälja in och marknadsföra sina tjänster och material, tid som inte längre finns när projektet är avslutat. Även om de aktiviteter som genomförts inom projektet inte längre finns kvar kan de verksamheter som bedrivits under projektets gång varit av stor betydelse för dem som varit delaktiga. Exempel är skoltrötta elever som via teater och berättande fått hjälp att komma vidare i sina studier och barn som genom lek fått lära sig om barnkonventionen, miljö och hållbarhet.

Här finns också exempel på nya samarbeten som uppstått, exempelvis Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft som samarbetat med ett stort antal aktörer så som Unga KRIS, Studieförbundet och Rehabiliteringsmedicin på Danderyds sjukhus.

Kategori 3 – Erfarenheterna från projekten lever vidare

I denna kategori finns projekt som har tagit fram en metod eller ett nytt arbetssätt som sedan används i organisationen eller av aktörer utanför organisationen, exempelvis inom offentlig sektor. Erfarenheterna tas tillvara på ett tydligt sätt, men det kan vara svårt att få en uppfattning om i vilken utsträckning det sker. Erfarenheter som i flera fall, efter projektens slut, används i olika former av utbildningar i studiecirkel och mentorskapsprogram. Ett exempel på detta är Riksförbundet HOBS projekt HOBS, hälsa oberoende av storlek, som tagit fram en metod med fokus på hälsa och välmående. Föreningen har nu kurser både i digital form på nätet och i studiecirkelform runt om i landet. Ett annat exempel är Huddinge Hushållningssällskap Västs projekt Mat, musik och minnen som utvecklat en metod för personer med demens för att stimulera minnet och skapa trygghet. Materialet finns att ladda ner och föreningen håller utbildningar i äldreomsorgen runt om i landet. Slutligen kan nämnas Kulturens Bildningsverksamhets projekt Rätten till sin identitet – ett ungdomsprojekt där ungdomar inom subkulturer främst Goth, via en bok, musik och konferenser runt om i landet lyft fram och synliggjort diskriminering och brott av hatbrottskaraktär som de utsatts för. Arbetet fortsätter nu i det nybildade förbundet SUB – Riksförbundet För Subkultur.

32 av de slutredovisade projekten har av Arvsfondsdelegationen kategoriserats inom denna kategori. Se bilaga 1 för en kort beskrivning av respektive projekts överlevnad efter det att finansieringen ur Arvsfonden upphört.

Kategori 4 – Verksamheten lever vidare

I denna kategori finns projekt där verksamheter lever vidare helt eller delvis och finansieras av organisationen själv eller av kommun, landsting, avgifter eller via statliga medel. Ett exempel är RFHLs projekt Qrut som tagit fram ett arbetssätt att stötta mammor som riskerar att få eller redan fått sina barn omhändertagna av socialtjänsten. Idag är Qrut egen förening som finansieras via Socialförvaltningen som köper deras tjänster som medlare och föreläsare. Ett annat projekt där verksamheten lever vidare är fotbollsföreningen IFK Trollhättans projekt Sporty Friday som ville väcka de boendes intresse för områdets föreningsliv och aktiviteter genom ett samarbete mellan ett antal lokala idrottsföreningar, skolor, fritidsgårdar, närpolisen och bostadsbolag. Projektet innebär ett brett utbud av öppna verksamheter på fredagskvällarna. Verksamheten fortsätter nu med stöd från Västra Götalands Idrottsförbund och Trollhättans stad.

Det är inte helt enkelt att säkerställa hur projekten finansieras då det ofta handlar om fler olika typer av finansiering samtidigt. Förutom medlemsavgifter finansieras verksamheterna av offentlig sektor som både köper tjänster, ger bidrag av olika slag och ger personer med olika typer av försörjningsstöd möjlighet att medverka i projekten.

Av de 52 projekt som Arvsfondsdelegationen kategoriserat denna kategori har majoriteten någon form av finansiering av offentlig sektor som använder metoden, köper in tjänster eller ger ekonomiskt bidrag.

I andra avslutade projekt fortsätter organisationen det arbete som påbörjats. De verksamheter som bedrivs handlar i huvudsak om olika metoder som tagits fram men också om information och stöd. Exempelvis Svenska Samernas Riksförbund, vars projekt syftade till att ge unga samer större möjlighet till inflytande inom renskötsel och i samebyarna. Ett ungdomsråd har nu bildats och unga har tagit plats i styrelsen och i olika arbetsgrupper inom organisationen.

Gemensamt för flera av projekten var att de samverkade redan på ett tidigt stadium med offentlig sektor.

Se bilaga 1 för en kort beskrivning av respektive projekts överlevnad efter det att finansieringen ur Allmänna arvsfonden upphört.

Arvsfondsdelegationens kategorisering av projektens överlevnad 2017

Genomgången av 155 inkomna slutredovisningar utmynnar i följande kategorisering av överlevnad efter det att finansieringen ur Arvsfonden upphört.

Tabell 23: Arvsfondsdelegationens kategorisering av projektens överlevnad. Slutredovisningar granskade 2017 (155 st)

Överlevnadskategorier	
Kategori 1	6
Kategori 2	65
Kategori 3	32
Kategori 4	52
Totalt antal granskade slutredovisningar	155

Uppföljningen av redovisade projekt (se tabell 23) visar att 54 procent (kategorierna 3 och 4) av projektens verksamhet lever vidare i någon form.

I huvudsak framträder tre bidragande faktorer till i vilken mån en organisation lyckas genomföra sitt projekt så att erfarenheter och kunskaper tas tillvara:

– Projektförankring, både inom den egna organisationen och externt, är en viktig förutsättning för att erfarenheterna ska kunna leva vidare. Förankring är viktig både på lednings- och verksamhetsnivå såväl i den egna organisationen som hos aktörer man ska samarbeta med eller som kan vara tänkbara finansiärer i framtiden. Inte minst viktigt är

att den tänkta målgruppen för projektet är med och påverkar utformningen av verksamheten.

– Dokumentation är en annan avgörande faktor för att kunna ta tillvara erfarenheter och kunskaper. Att dokumentera och sätta ord på sitt arbete är värdefullt både för att utveckla den egna verksamheten och för att sprida erfarenheterna vidare.

– Tiden är ytterligare en betydelsefull faktor. Att engagera och förankra en projekttid för att så småningom genomföra den tar tid.

Arvsfondsdelegationens kategorisering av projektens överlevnad 2007–2017

Under den senaste elvaårsperioden har 1505 avslutade projekt kategoriserats utifrån vad som händer med projekten efter det att Arvsfondens finansiering upphört. Av projekten lever drygt 50 procent vidare (se tabell 24) vid tidpunkten för kansliets granskning.

Tabell 24: Arvsfondsdelegationens kategorisering av projektens överlevnad. Slutredovisningar granskade 2007-2017 (1505 st)

Överlevnadskategorier	
Kategori 1	46
Kategori 2	701
Kategori 3	321
Kategori 4	437
Totalt antal granskade slutredovisningar	1505

Forskarnas kategorisering av projektens överlevnad 2017

En viktig del i de utvärderingar som forskare genomför på uppdrag av Arvsfondsdelegationen är att kategorisera överlevnaden i de projekt som utvärderas. Utvärderarna kategoriserar avslutade projekt på samma sätt som Arvsfondsdelegationen. De har använt sig av projektens dokumentation, enkäter och/eller telefonintervjuer, projektbesök samt intervjuer. Nedan (se tabell 25) redovisas den kategorisering av projektens överlevnad som gjorts av forskarna i två av de tre utvärderingar som slutfördes under 2017. Inom utvärderingen av satsningen Egen Kraft! gjordes ingen kategorisering av överlevnaden eftersom de flesta projekt fortfarande pågick när utvärderingen avslutades. Totalt omfattar forskarnas kategorisering 96 projekt. Överlevnadsgraden på drygt 44 procent är något lägre än genomsnittet för arvsfondsprojekt. En förklaring till detta är att en av utvärderingarna omfattar projekt som till stor del genomfördes för mer än tio år sedan.

Tabell 25: Forskarnas kategorisering av projektens överlevnad. Utvärderingar avslutade 2017 (67 st)

Överlevnadskategorier	
Kategori 1	4
Kategori 2	50
Kategori 3	26
Kategori 4	16
Totalt antal kategoriserade projekt	96
Pågående projekt, ej kategoriserade	19

Enligt forskarna är överlevnadsgraden för de granskade projekten beroende av goda relationer och samarbeten med befintliga och relevanta privata, kommunala och statliga organisationer. Genom att göra aktörer som representerar den offentliga sektorn till aktiva parter skapar projekten incitament som kan säkerställa ett långsiktigt stöd. En slutsats är att målgruppens delaktighet är en framgångsfaktor för projektens genomförande och överlevnad.

Forskarnas kategorisering av projektens överlevnad 2007–2017

Under elva år har 1205 projekt kategoriserats av forskarna utifrån deras grad av överlevnad (se tabell 26). De projekt som utvärderats av forskarna har fått stöd ur Arvsfonden under perioden 1994-2017. Enligt forskarnas egen bedömning lever drygt 48 procent (584 projekt) vidare i någon form efter det att finansieringen ur Allmänna arvsfonden har upphört. Att forskarna funnit en lägre överlevnadsgrad än Arvsfondsdelegationen kan ha samband dels med att de projekt forskarna följt upp går längre tillbaka i tiden och dels att projekt som beviljas medel idag ska ha en plan för överlevnad.

Tabell 26 – Forskarnas kategorisering av projektens överlevnad. Utvärderingar avslutade 2007-2017 (1205 st)

Överlevnadskategorier	
Kategori 1	73
Kategori 2	548
Kategori 3	298
Kategori 4	286
Totalt antal kategoriserade projekt	1205

Arvfondsdelegationens projekt ur ett genusperspektiv

Förväntningarna är ofta höga på civilsamhällets organisationer som aktörer i arbetet för jämställdhet. Aktörer inom civilsamhället har till exempel utvecklat nya idéer och metoder för jämställdhetsarbete och varit viktiga pådrivare i att sätta jämställdhetsfrågor på den politiska agendan. Samtidigt utgör jämställdhetsfrågor inte någon betydande del av forskningen om civilsamhället.

Olika utredningar har påtalat att endast ett fåtal organisationer inom det civila samhället bedriver ett aktivt jämställdhetsarbete³. Samma utredningar menar också att jämställdhet till väsentliga delar handlar om attitydförändringar som är svåra att påverka. Det civila samhällets organisationer är en del av ett icke jämställt samhälle och arbetet måste komma från organisationerna själva, men det är ändå viktigt att driva frågorna framåt.

Arbetet med frågor om jämställdhet avser att synliggöra om och på vilket sätt projekten utmanar den rådande maktstrukturen i ett intersektionellt perspektiv.

Genusperspektivet uppmärksammas i så väl handläggning av ärenden som i de utvärderingar som initieras. För att synliggöra könsmaktsordningen i de projekt som beviljas medel görs en uppföljning av hur stor andel av projektledarna som är män respektive kvinnor. Arvfondsdelegationen följer också upp de projekt som riktar sig enbart till män respektive kvinnor för att få kunskap om vilka frågeställningar som det civila samhällets organisationer uppmärksammar alternativt inte uppmärksammar ur ett genusperspektiv.

Studier av det civila samhällets organisationer har visat att män oftare deltar på högre nivå i organisationerna än kvinnor, som i högre utsträckning än män återfinns på positioner med begränsad makt men med stort ansvar. Detta bekräftas i Handelshögskolan studie av arvfondsprojekt, *Projektledaren, organisationen och projektet*. Studien visar att projektledarna i allmänhet är högutbildade kvinnor (69 procent) i alla åldrar. Av studien framgår också att 46 procent är heltidsanställda medan 37 procent är anställda på halvtid eller mindre.

I de projekt som slutredovisats under 2017 har 65 procent av projektledarna varit kvinnor. I åtta av projekten hade man delat ledarskap, en man och en kvinna. När det gäller lokalstödsprojekten gäller det omvända där majoriteten av projektledare är män.

Att leda projekt, starta upp och genomföra verksamheter med syfte att pröva nya metoder, möta och ge stöd åt människor som lever i utsatta situationer, leda volontärer och ansvara för en budget innebär sannolikt både stort ansvar och makt i situationen. Däremot har en projektledare nödvändigtvis inte makt över sin situation i alla lägen.

Det finns ingen större skillnad vad det gäller vilken typ av organisation och vilka typer av verksamheter som män och kvinnor är projektledare för. Här skiljer sig arvfondsprojektet från studier som visar att kvinnor oftare än män är engagerade inom omsorg, solidaritet och kultur.

³ E Jeppson Grassman och L Svedberg samt 2005, SOU 2004:59. Det civila samhället och jämställdhet, Civ Sam, MUCF 2015

Av de projekt som Arvsfondsdelegationen beviljade stöd till under 2017 bedriver två verksamheter som riktar sig enbart till män. Båda projekten drivs av riksorganisationen MÄN (tidigare Män för Jämställdhet). Ett av projekten är Mannen Myten som syftar till att utmana och förändra destruktiva maskulinitetsnormer. Detta görs tillsammans med killar och unga män, främst från förorter och glesbygd, som bär på erfarenheter av att befinna sig i olika positioner i olika maktordningar. Det övergripande målet är att utveckla kunskap och metoder så att jämställdhetsarbetet blir relevant för fler killar och unga män samt att deras engagemang ökar.

Det andra projektet Machofabriken 2.0, genomförs tillsammans med Unizon och ROKS och har som syfte att vidareutveckla metodmaterialet Machofabriken att omfatta ett bredare våldsperspektiv och normförändrande arbete.

Nitton projekt riktar sig enbart till kvinnor. Majoriteten av projekten vänder sig till flickor och kvinnor som befinner sig i utsatta situationer. Ett sådant projekt är Sensus Studieförbund, Uppsala – Härnösands projekt Kometmammor som vill utforma en verksamhet för föräldrautbildning som särskilt vänder sig till före detta missbrukande kvinnor där en andel även har beroendetillstånd i kombination med neuropsykiatriska diagnoser.

Fyra av projekten handlar om att motverka hedersrelaterat våld och förtryck och att förebygga könsstämpning. Afarvänner i Sveriges projekt Reproduktiv hälsa och integration är ett exempel på detta. Föreningen vill i projektet arbeta med unga nyanlända för att förhindra att skadliga sedvänjor fortsätter utövas i det nya hemlandet. Projektet syftar till att mobilisera ungdomar med afariskt och somaliskt ursprung i förebyggande arbete mot kvinnlig könsstämpning och andra former av hedersrelaterat våld och förtryck.

Ett flertal projekt har som syfte att engagera unga kvinnor i musik och kultur och samhällsfrågor. Ett exempel är Internationella kvinnoföreningen i Malmös projekt Tjejdriven – kulturfusion på tjejers villkor, vars syfte är att öka förutsättningarna för att fler unga kvinnor/flickor med utländsk bakgrund i Malmö tar aktiv del i civilsamhälle och föreningsliv. Genom att skapa en gemensam kulturscen för och med tjejer, en kulturell fusion inom mode, dans och musik vill projektet minska socialt utanförskap, öka inkludering och visa på likheter mellan olika kulturer samtidigt som Tjejdriven utmanar fördomar och skapar debatt. Projektets mål är att ge unga kvinnor möjlighet att mötas över kulturella gränser för att tillsammans skapa en mångkulturell gemenskap. Tillsammans planerar och genomför tjejerna kulturfusioner inom mode, dans och musik på sina egna villkor. Projektet arbetar aktivt för att bryta de osynliga strukturer som håller de unga tjejerna tillbaka från att förverkliga sig själva. Projektets primära målgrupp är unga kvinnor/flickor med utländsk bakgrund som är mellan 12-25 år. Projektet strävar efter att nå ut till de mest segregerade och låginkomsttåta områdena i Malmö.

Flera projekt fokuserar delvis på målgruppen transpersoner. Ett exempel är föreningen Storasystems projekt Hela mig, vars syfte är att hjälpa unga personer som är eller har varit utsatta för sexuella övergrepp och våldtäkt med den sexualitetsproblematik som kan komma efter ett övergrepp. Målet är att samla och sprida kunskap om hur sexuella övergrepp kan påverka ens sexualitet samt att förbättra tillgången till sexologiskt stöd.

Projektets primära målgrupp är tjejer, killar och transpersoner mellan 13 och 25 år som varit utsatta för våldtäkt eller sexuella övergrepp. Ett annat exempel är ABF Umeåregionens projekt Loud grrl - den rosa metoden, som ska ta fram nya metoder för hur studieförbund och musikföreningar kan arbeta med musikverksamhet, för att ge tjejer och unga transpersoner samma möjlighet som män att bli och vara musiker. Projektet kommer göra en behovskartläggning och utifrån den utveckla nya pedagogiska metoder för musikhandledning och kompetensutveckling av tjejer och transpersoner i åldern 16 - 25 år som vill spela musik.

Uppföljning av målgruppens delaktighet i arvsfondsprojekten

Arvsfondsdelegationens uppföljnings- och utvärderingsverksamhet visar att fondens medel lämnar spår, men också att många utmaningar återstår för att säkerställa att fondens medel når ut till målgrupperna oavsett ålder, kön, etnicitet, sexualitet, socioekonomisk bakgrund, funktionsnedsättning och plats. En annan utmaning är att fondens målgrupper får reella möjligheter att också ha inflytande *över* och *i* de verksamheter som bedrivs.

Syftet med uppföljningen av målgruppens delaktighet är att synliggöra målgruppens roller i projekten, hur de får en röst, hur man når målgruppen och vilka projekten når respektive inte når.

Ett av kriterierna för att beviljas medel är målgruppens delaktighet. Handläggarna lägger stor vikt vid målgruppens delaktighet i beredningen av projektansökningar. Hur deltagandet ser ut i olika samhällsgrupper och möjligheten att påverka detta är svårare att få en bild av och att påverka då föreningar och organisationer har sina unika förutsättningar. Vissa lokala föreningar är en del av en riksorganisation med långa anor. Andra organisationer är nya och utvecklade ur specifika behov och idéer som kan kopplas till den lokala platsen. Många organisationer med regional eller nationell förankring har en central organisation och avser, utifrån ett uppdrag eller övergripande ambition att skapa bättre förutsättningar för andra än de som är medlemmar i föreningen.

I det följande sammanfattas hur delaktigheten redovisats i de projekt som slutredovisats under 2017.

Problemformulering och initiativ

Initiativet till arvsfondsprojekten tas ofta i en intresseorganisation där organisationen representerar målgruppen. Ibland har ett behov eller en möjlighet uppmärksamats och efterfrågats av en enskild person ur målgruppen. I vissa fall kommer initiativet från en person utanför målgruppen. Vilken roll målgruppen har i planeringen av projektet framgår inte alltid i projektens redovisning. Vanligt förekommande är dock att målgruppen finns med i en referensgrupp och delar med sig av sina erfarenheter och förväntningar. När det handlar om små barn eller personer med grava funktionsnedsättningar kan även anhöriga och personal föra målgruppens talan.

Inflytande över och delaktighet i projekten

Enligt projektens slutredovisningar är det främst i genomförandet och i planeringen av projektet som målgruppen får ett reellt inflytande och kan vara delaktiga. Därmed inte

sagt att de alltid även får inflytande i övriga delar av organisationens verksamhet. Projekten skapar arenor och mötesplatser där människor med liknande erfarenheter, idéer och drömmar möts. Att dela gemensamma erfarenheter med andra ger en positiv identitetsutveckling som kan bilda motvikt mot den negativa identitet som marginaliserade grupper tilldelats av majoritetssamhället. I projekten får målgruppen redskap att sätt ord på sina erfarenheter, bryta med ett destruktivt liv och redskap att gå vidare exempelvis till arbete och studier. Redskapen kan vara film eller teater, framtagande av ny teknik eller ett nytt arbetssätt. Genom medverkan i projekten och föreningslivet blir människor delaktiga i ett sammanhang och i samhället.

Vilka når projekten och hur? Vilka når man inte?

Civilsamhället framställs ofta som en plats där marginaliserade grupper kan göra sina röster hörda genom att organisera sig och engagemang i civilsamhället förknippas ofta med ökat inflytande och resurser. Det gör det extra viktigt att ställa frågor om vilka röster som får inflytande i civilsamhället och vilka som utestängs.

Vilka projekten når och inte är svårt att få en uppfattning om då det sällan framgår av projektens redovisning. Ofta redovisas antal män och antal kvinnor, men andra maktordningar som klass, sexualitet, etnicitet och funktionsförmåga saknas, om det inte är det som utmärker den specifika målgruppen.

I första hand når projekten sina egna medlemmar. Men den offentliga sektorn är ofta samarbetspartner och utgör arenor för utförande och en ingång för att få kontakt med målgruppen. Skolan, både förskola, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola är de vanligaste arenorna för projekt. Där av kan man dra slutsatsen att många projekt når ut till ett brett spektra av barn och unga. Detta säger dock inget om inflytande och valfrihet att delta, men å andra sidan når projekten sannolikt unga som annars aldrig skulle komma i kontakt med föreningslivet och specifika verksamheter. Detta är ett dilemma som arvsfonden försöker hålla levande i sin handläggning.

Vilken roll har målgruppen efter projekttidens slut?

I bedömningen av målgruppernas delaktighet i projekten ingår även vilken roll den aktuella målgruppen har efter projektets slut. Ett exempel är ungdomar som utbildats till informatörer i Insamlingsstiftelsen Kvinna till Kvinnas projekt Unga engagerar unga. Ett annat exempel är personer med intellektuella funktionsnedsättningar som utbildats till guider i Föreningen Staffansgårdens projekt Dellenmodellen och som nu inom ramen för daglig verksamhet ger guidade turer på sjöar i närområdet. Ett tredje exempel är före detta missbrukare som efter projektet slut leder självhjälpgrupper i Skyddsvärnets regi. I vissa fall har målgruppen efter projektet fått en etablerad roll i organisationens verksamhet. Exempelvis har deltagare i projekten fått en roll som ledare i organisationen, blivit invald i organisationens styrelse eller blivit utvald att representera målgruppen i olika typer av referensgrupper. I några fall har sektioner bestående av den nya målgruppen eller utövare av den nya verksamheten bildats.

Lokalstöd och delaktighet

Lokalstöden används till många olika slags byggnationer, från anläggning av utegym, nybyggnation av aktivitetshallar, större tillgänglighetsanpassningar av lokaler och anläggningar till ombyggnation av cirkusträningslokaler. Delaktigheten ser därför väldigt olika ut. Allt från att initiativet kan komma från målgruppen till att hela bygden är involverad i planering och byggande. Också när det gäller lokalstöden är det oftast via föreningen eller annan intresseorganisation som målgruppen får en röst. Det kan vara svårt för målgruppen att ha inflytande över den faktiska byggnationen, men däremot är målgruppen alltid involverad när det gäller planeringen och genomförandet av den faktiska verksamheten. Majoriteten av lokalstöden har någon form av samverkan med offentlig sektor vanligtvis fritids, särskolan och skolan. Inte sällan innebär lokalstödsprojekten att organisationen når en ny målgrupp, inte minst personer med funktionsnedsättning.

Utvärderingsverksamheten

De utvärderingar som Arvsfondsdelegationen initierar spänner över ett vitt fält och omfattar både pågående projekt och projekt som genomfördes flera år tillbaka i tiden. Utvärderingarna sker i tre steg – en genomgång av projektens dokumentation som består av ansökningar, redovisningar och slutrapporter, en enkätstudie och ett antal fallstudier som inkluderar besök och intervjuer. Utvärderingarna genomförs av forskare från en rad olika forskningsdiscipliner såsom välfärdsrätt, etnologi, statsvetenskap och socialt arbete.

Sedan 2006 har Arvsfondsdelegationen finansierat 51 utvärderingar som redovisats. Inom ramen för dessa utvärderingar har forskarna gjort en bedömning av överlevnaden av 1205 projekt.

För närvarande ingår drygt 204 projekt i pågående utvärderingar. Under 2018 kommer en metautvärdering av samtliga utvärderingar genomförda mellan 2006-2014 att slutredovisas. Ytterligare tre utvärderingar är under planering.

Tre utvärderingar har avslutats 2017. I det följande redovisas kortfattat de viktigaste slutsatserna i dessa studier.

Samverkan kring hedersrelaterat våld och förtryck – En studie av projektet Kärleken är fri 2014–2017

Kärleken är fri var ett treårigt metodutvecklande projekt av social verksamhet som avser att motverka hedersrelaterat våld (HRV). Projektet föregicks av en ettårig förstudie och har finansierats av Arvsfonden med sammanlagt 42 miljoner kronor. Det är därmed det största projektet i Arvsfondens historia. Projektet är ett samarbete mellan Rädda Barnen, Länsstyrelsen i Östergötland och Folkteatern i Gävleborg/Örebro länsteater samt samverkan med ett stort antal frivilligorganisationer och myndigheter.

Projektets övergripande syfte var att nå unga som lever med hedersrelaterade begränsningar och informera dessa om deras rättigheter, samt att stödet till utsatta för hedersrelaterat förtryck och våld ska utvecklas och säkras. Projektet var organiserat kring ett flertal delprojekt, där det första bestod av en nationell skolturné som riktade sig till

grund- och gymnasieskolor och som avsåg att informera eleverna om deras rättigheter. Ett andra delprojekt bestod av ett nätverk av frivilligorganisationer som verkade för kunskapsutveckling kring hedersrelaterat våld och som avsåg att starta ett nationellt stödforum för hedersutsatta i form av en chatt. Ett tredje delprojekt avsåg att utveckla ett pedagogiskt material och ett internetbaserat stöd som riktade sig till lärare och annan skolpersonal. Projektet hade ett särskilt fokus på pojkars utsatthet och begränsningar utifrån deras dubbla roller som offer och förövare samt på heder i relation till homo-, bi-, trans- och queerpersoner.

Projektplanen för Kärleken är fri genomsyrades av målsättningen att skapa samverkan mellan ett stort antal aktörer och således har måluppfyllelsen varit förenad med att samverkan mellan alla dessa aktörer skulle fungera. Projektet hade ett öppet förhållningssätt i ambitionerna att samverka genom att inte utesluta någon aktör, vilket innebar att frivilligorganisationer med vitt skilda perspektiv och värdegrunder sökte sig till projektet. Det övergripande organisatoriska upplägget genom skolturnén och stödforumet kan betraktas som väl genomtänkt för att möta projektets syfte och målformuleringar. Det kan även konstateras att projektet har haft många fördelar av att administreras av en så etablerad organisation som Rädda Barnen, men att organisationens struktur och hierarkiska administration inte gav de bästa förutsättningarna för att samverka nationellt kring ett gemensamt projekt. Detta har inneburit att projektet delvis har implementerats och utvecklats i olika riktningar i olika delar av landet.

Projektets primära målgrupp var barn och unga som utsätts för HRV men det ingick även en vidare målgrupp av elever i grund- och gymnasieskolan generellt samt vuxna som möter barn och unga i den primära målgruppen i sitt dagliga arbete. Skolturnén och teaterproduktionen har nått ut till närmare 30 000 grund- och gymnasieelever på nära 100 skolor i flera städer, i synnerhet i de tre storstadsområdena. Delprojektet har också nått skolpersonal, myndighetsrepresentanter samt företrädare för frivilligorganisationer genom att etablerat samverkansgrupper och besökt ett stort antal stadsdelar, kommuner och städer i landet. Stödverksamheten har totalt fått in över 800 ärenden och närmare 500 från den primära målgruppen.

Av intervjuer med kuratorer i studien framgår att de möter unga som i olika grad lever med hedersrelaterade normer och begränsningar. Kuratorerna beskriver unga som har behov av stöd i en utsatt situation av HRV som en växande problematik. Även under intervjuerna med elever framgår att många av dem upplever att HRV förekommer i deras närhet och beskriver hur de själva eller personer i deras omgivning kan uppleva motsättningar mellan olika normer och värderingar i vardagen. Många av de vuxna som har intervjuats i studien beskriver en rädsla för att göra fel i arbetet för att motverka HRV eller för att bidra till stigmatisering av redan utsatta grupper i samhället. Den offentliga debatten som har polariserats ytterligare under senare år har bidragit till att spä på denna rädsla ytterligare. Motsättningarna kan i bästa fall leda till en ökad förståelse för komplexiteten på området som gynnar det metodutvecklande arbetet med HRV. I värsta fall leder motsättningarna till svårlösta konflikter som verkar förlamande för det fortsatta arbetet med frågan. Den polariserade debatten riskerar med andra ord att bidra till att unga som lever i en utsatt situation osynliggörs. Det är viktigt att diskutera vems ansvar

det är att lyfta fram de ungas röster och driva utvecklingsarbetet kring ungas rättigheter vidare.

Det finns ett behov av samverkan mellan myndigheter och civilsamhället i det fortsatta arbetet med HRV. Denna samverkan behöver i hög grad handla om ett erfarenhetsutbyte som bidrar till att öka den gemensamma kunskapen på området. Det krävs även ytterligare forskning på området för att öka förståelsen av vad HRV kan ta för uttryck och för att förstå likheter och skillnader i ungas utsatthet inom olika kontexter i samhället. Det är viktigt att synliggöra de ungas erfarenheter för att ytterligare öka kunskapen om situationen för unga som lever med hedersrelaterade normer och värderingar men också för att låta de unga vara med och påverka utvecklingen av metoder i det förebyggande och stödjande arbetet. Trots interna motsättningar och en polariserad debatt menar forskaren att projektet har lyckats väl med metodutvecklingen av arbetet med att motverka HRV och stödja unga i en utsatt livssituation. Projektet lever kvar i Malmö, Göteborg och Umeå efter projekttidens slut genom ett projekt kallat *Det handlar om kärlek*. I Stockholm har det genomförts ett stort antal skolveckor som nått många elever men det har varit svårare att etablera en verksamhet som lever kvar på sikt. Emellertid driver enstaka samverkansgrupper i Stockholmsområdet fortsatt samarbete kring HRV lokalt. Genom samverkan mellan flera aktörer har det även utvecklats en stödverksamhet. Nu finns en stödchatt för barn och unga som är utsatta för HRV samt en lärarplattform där yrkesverksamma inom skolan får stöd av Rädda Barnen. Därtill har det utvecklats ett stort antal metodmaterial som kan användas i det fortsatta arbetet.

Utvärdering av Arvsfondens satsning Egen Kraft!

Möjlighet till Egen Kraft! – arvsfondsprojekt med fokus på att skapa ett samhälle för alla

Målet med Arvsfondens särskilda satsning Egen Kraft! var att förbättra levnadsvillkoren och skapa bättre möjligheter för personer med funktionsnedsättning i alla åldrar att påverka samhället och sina livssituationer. Under 2013 - 2016 beviljade Arvsfondsdelegationen drygt 590 miljoner kronor för 208 projekt inom tre olika områden: En arbetsmarknad för alla, Skola och utbildning för alla samt En aktiv fritid i livets alla faser. Forskare vid Örebro universitet har följt satsningen. Forskarnas övergripande frågeställningar handlar om levnadsvillkor: Vilka är de levnadsvillkor som projekten pekar ut som ojämlika för personer med funktionsnedsättning och på vilka sätt försöker projekten förändra dessa levnadsvillkor?

Det är främst lokala föreningar och brukarföreningar som är projektägare. Projekten vänder sig i stor utsträckning till vuxna och det finns en något ojämn könsfördelning där cirka hälften av projekten har flest kvinnor som deltagare medan en tredjedel har flest män som deltagare. En dryg femtedel av deltagarna i projekten utgörs av personer med annan etnisk bakgrund än svensk.

Projekten har först och främst som mål att bedriva verksamhet och påverka levnadsvillkoren på individ- och organisationsnivå. Många av projekten har som mål att tillgängliggöra individens närmaste omgivning inom olika områden. Det kan vara att erbjuda en tillgänglig fysisk miljö men det kan också handla om en kommunikativ och attitydmässig tillgänglighet. En tredje inriktning är att stärka individen. Aktiviteterna

handlar ofta om kunskap som en möjliggörare för delaktighet och jämlika villkor. Många projekt vill även skapa mötesplatser för personer med funktionsnedsättning som syftar till att samla målgruppen kring en gemensam verksamhet eller aktivitet och/eller öka målgruppens sociala gemenskap.

En övergripande bild är att hela satsningen med alla dess projekt skapar möjligheter till betydelsefulla aktiviteter för många personer med funktionsnedsättning. Projekten har lyckats skapa tillgängliga miljöer, vilket har påverkat möjligheterna till delaktighet positivt. I ett kortsiktigt perspektiv skapar projekten möjligheter för personer med funktionsnedsättning att kunna påverka samhället och sina livssituationer, vilket i sin tur påverkar de enskilda individernas liv.

Enligt forskarna är de framkomliga vägar som projekten finner att skapa ett alternativ till ett otillgängligt samhälle, ett "parallelsamhälle" där tillgängligheten är hög och där personer med funktionsnedsättning kan medverka aktivt och på sina egna villkor. Det är under dessa betingelser som personer med funktionsnedsättning får möjlighet till delaktighet på jämlika villkor.

Men forskarna ser också risker med dessa alternativ. Likväl som projekten skapar möjligheter till jämlika villkor medan projekten pågår, finns det risker för att de bidrar till att upprätthålla hinder för delaktighet i ett mer långsiktigt perspektiv. Riskerna handlar om segregering och kortsiktig förändring av delaktighet. Om projekt bara riktar sin verksamhet till personer med funktionsnedsättning skapar de en inkludering för personer med funktionsnedsättning likväl som exkludering av personer utan funktionsnedsättning. Segregation kan i sin tur påverka möjligheterna till socialt kapital och bidra till att upprätthålla stereotyper om personer med funktionsnedsättning. Det är därför viktigt att skapa inkluderande miljöer där personer med och utan funktionsnedsättning kan mötas för att skapa attitydmässig tillgänglighet och sänka trösklar till samhällslivet. Projekten behöver i högre grad än de är nu förankras i och samspela med ordinarie verksamheter för att nå en mer bestående samhällsförändring. Annars finns det enligt forskarna en risk att projekten blir en "parallell parentes" som bara existerar en kort tid.

Föräldrastöd i praktiken. Uppföljning och utvärdering av Allmänna arvsfondens stöd till föräldrastödsprojekt 1994–2016

Över tid har Arvsfonden gett stöd till ett stort antal projekt som handlar om föräldrastöd. För att ta tillvara erfarenheter och kunskaper på temat har Arvsfondsdelegation låtit forskare följa upp projekt som sträcker sig över drygt två decennier. Utvärderingen omfattar 131 projekt. Projekten som granskats har visat sig vara mycket olika och spänner över ett brett fält av metoder, verksamheter och aktiviteter. Projekten har kommit i kontakt med föräldrar och i viss mån barn och unga och utvecklat metoder och verksamheter som har haft som mål att främja föräldraskapet. Projekten har överlag riktats mot föräldrar som av olika skäl uppfattats behöva särskilt stöd i sitt föräldraskap. Utifrån projektens inriktning och målgrupper är dessa föräldrar med utländsk bakgrund, frihetsberövade föräldrar, ensamma mammor, föräldrar med funktionsnedsättning och/eller föräldrar till barn och ungdomar med funktionsnedsättningar, missbrukande föräldrar samt familjer med sexuellt utsatta barn och ungdomar.

Studien visar att projekten har en relativt sett hög grad av måluppfyllelse när det gäller att nå ut till föräldrar, barn och ungdomar som av olika skäl har särskilt behov av stöd från det offentliga och det civila samhället. Och att en stor andel del av projekten (ca 28 procent) har riktats mot föräldrar som har migrerat till Sverige eller har en annan etnisk bakgrund än svensk, vilket tyder på att denna målgrupp har uppfattats som särskilt prioriterad av organisationerna.

Projekten har haft ett omfattande samarbete och kontakter med både offentliga organisationer och stiftelsesdrivna eller ideella organisationer för att komma i kontakt med målgrupperna och genomföra projekten. Dessa kontakter och samarbeten kan i vissa avseenden vara relativt svårarbetade och problemfyllda. Därför har det ofta ställts stora krav på projektansvariga att vara flexibla i sina sätt att genomföra projekten. Granskningen av projekten visar att av de 106 projekt som granskats närmare har 41 projekt (39%) resulterat i kunskaper och erfarenheter som finns kvar av projektet efter det att Arvsfondens ekonomiska stöd har upphört. I en viss andel (14 %) av projekten införlivas antingen verksamheten, delar av den, eller dess idéer i föreningens eller organisationens ordinarie verksamhet efter att projektet har avslutats. Projekten sätter därigenom tydliga avtryck i det civila samhället och i det offentliga samhället samt i arbetet med föräldrar.

Några av projekten har utvecklat nya metoder och material som i viss utsträckning långt efter det att projektet avslutats har använts av verksamheter som arbetar med den målgrupp som projekten riktades mot. Många projekt har inkluderat målgruppen i processen då projektet arbetats fram. Däremot är det betydligt mer ovanligt att målgruppen har inflytande över projektet som helhet. Det finns därför en tydlig rollfördelning av givare-mottagare i merparten av projekten.

Projekt som drivs av etablerade organisationer tycks ha en högre överlevnadsgrad än projekt som drivs av mindre etablerade organisationer eller grupper. En vanligt förekommande orsak till detta är att mindre etablerade organisationer ofta är beroende av en eller flera eldsjälar vilket i ett längre perspektiv gör projekten och verksamheten mer sårbara. En framgångsfaktor för projekten är att organisationen sedan tidigare har en god kunskap om både föräldrastöd som verksamhet och den målgrupp som projektet riktas mot. Chansen till överlevnad tycks vara beroende av goda relationer och samarbeten med privata, kommunala och statliga organisationer alternativt med ideella föreningar och det civila samhället.

Studien visar på betydelsen av att få möta andra föräldrar i samma situation, att få kunskap, råd och stöd om vilken hjälp som finns att få och vart man ska vända sig i olika situationer och på vikten av att aktörer vars verksamhet riktar sig till eller omfattar föräldrar samverkar.

Erfarenhetsspridning

Målgruppen för utvärderingarna är främst myndigheter och organisationer som är verksamma inom det aktuella området. Under det gångna året har Arvsfondsdelegationen hållit två seminarier där ca 200 personer från Regeringskansliet, riksdagen, myndigheter och organisationer deltagit. Vid lanseringen av en utvärdering har information skickats ut

till ca 1 500 personer. Samtliga utvärderingar finns nedladdningsbara på webbplatsen arvsfonden.se och resultaten av utvärderingarna sprids genom elektroniska nyhetsbrev samt på Twitter och Facebook. Därutöver har forskarna själva använt och spridit resultaten inom sina verksamhetsområden.

Via de nätverk som Arvsfondsdelegationen ingår i har även andra myndigheter tagit del av erfarenheterna från arvsfondsprojekt och utvärderingar. Exempel på sådana nätverk är Nätverket för bidragsgivande myndigheter där ett trettiotal myndigheter ingår och Myndigheten för ungdom- och civilsamhällesfrågors myndighetsnätverk för det civila samhället.

Information om pågående utvärderingar och forskarnas utvärderingsrapporter finns för nedladdning på Arvsfondsdelegationens webbplats.